

5.1.2.e)

Van: 5.1.2.e)
Verzonden: dinsdag 18 oktober 2022 12:00
Aan: 5.1.2.e); 5.1.2.e)
CC: 5.1.2.e); 5.1.2.e , 5.1.2.e); 5.1.2.e , 5.1.2.e ; 5.1.2.e)
Onderwerp: RE: interne voorbereiding wvl lijn uitspraak bouwvrijstelling
Bijlagen: DOMUS-22510093-v5-
 Vervolgstappen_Porthos_n_a_v_uitspraak_RvS_inzake_bouwvrijstelling.DOCX;
 memo vervolg bestuurlijke lus Porthos 0.2.pdf

Hoi 5.1.2.e en 5.1.2.e ,

Bij deze de recente nota Porthos voor bewindspersonen die vorige week dinsdag met hen is besproken (what if scenario's en wat te doen vanuit EZK) en de notitie van Porthos (scenario's).

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e @minezk.nl>

Verzonden: dinsdag 11 oktober 2022 12:43

Aan: 5.1.2.e , 5.1.2.e); 5.1.2.e); 5.1.2.e ; 5.1.2.e

5.1.2.e; 5.1.2.e); 5.1.2.e)

cc: 5.1.2.e)

Onderwerp: interne voorbereiding wvl lijn uitspraak bouwvrijstelling

Tijd: dinsdag 18 oktober 2022 11:00-11:45 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: Microsoft Teams-vergadering

In overleg met 5.1.2.e en 5.1.2.e een moment geprikt om intern de wvl voor uitspraak bouwvrijstelling voor te bereiden.

@5.1.2.e en 5.1.2.e , bij welke bwp-en ligt de beleidsverantwoordelijkheid voor porthos/energieinfra, is dat MKE of stas of beide.

Ook voor MEZK lijn nodig voor economie/vestigingsklimaat en verduurzaming industrie

Dan kijkt 5.1.2.e wie vanuit woordvoering/DC aanschuift

Microsoft Teams-vergadering

Deelnemen op uw computer of via de mobiele app

[Klik hier om deel te nemen aan de vergadering](#)

vergaderings-id: 395 086 183 577

Wachtwoordcode: qTJFNV

[Teams downloaden](#) | [Deelnemen op het web](#)

Deelnemen met een apparaat voor videovergaderingen

dictu@m.webex.com

Videovergaderings-id: 128 337 614 3

[Alternatieve VTC-instructies](#)

Of deelnemen via telefoon (alleen audio)

[+31 20 258 8614,561869598#](tel:+31202588614561869598) Netherlands, Amsterdam

Id voor telefonische vergadering: 561 869 598#

[Een lokaal nummer zoeken](#) | [Pincode opnieuw instellen](#)

Bestuurlijke Lus Porthos

Vervolgaanpak na uitspraak ABRvS

Datum	Versie	Status
22-09-2022	0.1	Concept voor intern gebruik en bespreking met DBBW – review DBBW
03-10-2022	0.2	Concept na review DBBW – voor overleg aandeelhouders en EZK

Opgesteld door:

5.1.2.e

Gecontroleerd door:

5.1.2.e

en 5.1.2.e

Ter goedkeuring:

Typ naam goedkeurder

Documentnummer:

Typ documentnummer

Titel: Beroepsproces
Datum: 22-09-2022
Documentnummer: XXX
Versie: X.X

Inleiding

Er is beroep ingesteld tegen 3 besluiten die zijn genomen over Porthos. De uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ("ABRvS") wordt in oktober 2022 verwacht. Door De Brauw Blackstone Westbroek ("DBBW") zijn enkele scenario's gegeven m.b.t. de uitspraak. Dit betreft i) standhouden van de bouwvrijstelling, ii) vragen voor Hof van Justitie EU, iii) toepassen van de bestuurlijke lus en iv) kale vernietiging.

We verwachten dat scenario iii) toepassing van de bestuurlijk lus het meest waarschijnlijk is. In dit memo is in paragraaf 1 uitgewerkt wat een bestuurlijke lus uitspraak m.b.t. Porthos zou betekenen. Vervolgens is in paragraaf 2 de procedure van de bestuurlijke lus uitgewerkt. In paragraaf 3 zijn de vervolgstappen benoemd.

1. Consequenties uitspraak bestuurlijke lus

Als de ABRvS de partiële bouwvrijstelling onrechtmatig acht, maar wel ruimte ziet voor herstel van de daardoor ontstane gebreken in de besluitvorming, kan zij in een tussenuitspraak de bestuurlijke lus toepassen.

In het geval van een bestuurlijke lus geeft de ABRvS het bestuursorgaan, in dit geval de ministers van EZK en BZK voor het Rijksinpassingsplan en de minister van EZK voor de twee omgevingsvergunningen, de gelegenheid om de gebreken tijdens de beroepsprocedure te herstellen (artikel 8:51a Awb). De ABRvS geeft in de tussenuitspraak een termijn om het besluit te herstellen.

Zicht op reparatie van de gebreken zal waarschijnlijk gebaseerd zijn op de ecologische onderbouwing die door Porthos is ingebracht¹.

5.1.2.i

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

[redacted]

Het RIP en de 2 Wabo vergunningen maken deel uit van mandje 1 Porthos. In dit mandje zitten ook de vergunning Mijnbouwwet transportleiding en de wijziging Opslagvergunning P18-4. De uitspraak heeft geen gevolgen voor deze laatstgenoemde vergunningen (beide zijn inmiddels onherroepelijk).

¹ 5.2.1

2. Procedure bestuurlijke lus

De ABRvS doet een tussenuitspraak waarin hij het bestuursorgaan opdraagt om het gebrek in het besluit te herstellen. Hij geeft het bestuursorgaan daar een termijn voor, die afhangt van de complexiteit van de zaak. Het bestuursorgaan moet de rechter vervolgens 'zo spoedig mogelijk' mededelen of het de gebreken zal proberen te herstellen. Als het gebrek is hersteld, meldt het bestuursorgaan dit aan de rechter.

Het herstel van een besluit houdt ook in dat het herstelde besluit op de voorgeschreven wijze bekend gemaakt moet worden. De rechter kan in de tussenuitspraak wel bepalen dat bepaalde wettelijke vereisten bij de voorbereiding niet gelden, zoals het ter inzage leggen van een ontwerpbesluit in de uniforme openbare voorbereidingsprocedure.

Vervolgens krijgen de partijen (i.c. Porthos en MOB) de gelegenheid om zienswijzen te geven over de manier waarop het gebrek is hersteld. Volgens de Algemene wet bestuursrecht ("Awb") hebben partijen daar vier weken voor, maar dit kan in de praktijk ook langer zijn. Deze zienswijzen mogen alleen gericht zijn tegen de manier waarop het besluit is hersteld. Overige onderdelen van het besluit of van de tussenuitspraak kunnen niet worden aangevochten in een zienswijze.

Derden kunnen n.a.v. de bekendmaking van de herstelde besluiten beroep instellen. Die beroepen worden dan behandeld binnen de lopende procedure.

Na de termijn voor de zienswijzen beslist de ABRvS hoe de zaak verder wordt behandeld. Volgens de Awb moet binnen vier weken na de termijn voor de zienswijzen gebeuren. De ABRvS kan ervoor kiezen om direct een einduitspraak te doen, of om een nadere zitting te houden. De ABRvS is vrij in deze keuze, behalve als het achterwege laten van een nadere zitting ertoe zou leiden dat een belanghebbende in het geheel geen gelegenheid krijgt om zijn beroep mondeling toe te lichten.

De ABRvS kan vervolgens verschillende beslissingen nemen nadat de bestuurlijke lus is doorlopen:

1. Als het bestuursorgaan niet gepoogd heeft het gebrek te herstellen, zal het beroep gegrond verklaard worden, en de bestreden besluiten worden vernietigd.
2. Als het bestuursorgaan het gebrek heeft proberen te herstellen, en er geen zienswijzen over het herstel naar voren zijn gebracht, zal de ABRvS het herstel niet inhoudelijk beoordelen. Het van rechtswege ontstane beroep tegen het herstelbesluit wordt ongegrond verklaard.
3. Als er wel zienswijzen zijn ingediend zal de ABRvS het herstel beoordelen aan de hand van wat er is aangevoerd in de zienswijzen. Als de ABRvS oordeelt dat het gebrek niet of onvoldoende hersteld is kan ze:

- het bestreden besluit(onderdeel) vernietigen en het bestuursorgaan opdragen een nieuw besluit te nemen, voor zover dat noodzakelijk is;
- nogmaals de bestuurlijke lus toepassen; of
- zelf in de zaak voorzien. Als de ABRvS oordeelt dat het gebrek hersteld is zal ze het bestreden besluit(onderdeel) vernietigen en de rechtsgevolgen in stand laten, of het van rechtswege ontstane beroep tegen het herstelbesluit ongegrond verklaren. De inhoud van het herstellende besluit komt dan in rechte vast te staan.

CONCEPT

3. Vervolgstappen

- Gezien de voortgang van de ecologische beoordeling en de resultaten daarvan lijkt een ecologische beoordeling de juiste inzet voor de bestuurlijke lus. 5.1.2.i

[Redacted content]

Mochten er vragen zijn of mocht bovenstaande reactietijd of proces tot problemen leiden, laat het ons dan graag weten.

Groet,
5.1.2.e

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e 5.1.2.e

.....
Programma Directoraat Generaal Stikstof
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | B-passage 0

M +31 5.1.2.e
T +31 5.1.2.e
E 5.1.2.e @minInv.nl
www.aanpakstikstof.nl

Werkdagen: ma/di/wo/do/vr

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Bijlage 1 – draaiboek (dag van de uitspraak)

Wanneer	Minister	WJZ / DGLG&S	DC
		Vorbereidende werkgroep juristen EZK, lenW, LNV, BZK, Defensie, SZW werken scenario's uit.	Communicatieaanpak vorbereiden, overleg en afstemming met woordvoerder betrokken departementen. 1. kernboodschap die voor 2. Media-aanpak. 3. Nieuwsbericht voor aanpakstikstof en social-media plan 4. QenA voor pers en voor publicatie 5. Plan voor interne communicatie 6. Handreiking voor vergunningverleners
Dag uitspraak			
10:00 uur uitspraak			
10:15 uur		Een groep juristen van EZK, LNV, BZK, AZ en lenW zit fysiek bij elkaar en gaan aan de slag te gaan met de duiding van de uitspraak. De landsadvocaat zal daar ook bij aanwezig zijn. Deze duiding zal ook per e-mail worden afgestemd met andere betrokken departementen	
10:00-10:30 uur		Zo snel mogelijk na 10:15 uur zal vanuit WJZ per mail een eerste (korte) duiding worden verstuurd waarin staat of het beroep gegrond/ongegrond is	
		Bepalen wie de eerste reactie doet: MP of MNenS. Afhankelijk van mate waarin de bouwvrijstelling onverbindend wordt verklaard. Geheel onverbindend: MP Gedeeltelijk: MNenS	Afstemmen met woordvoerders alle ministeries. Bepalen wie de eerste reactie doet: MP of MNenS Afstemmen reactie MEZK
10:15 – 13:00 / 14:30 uur		inhoudelijke duiding door EZK, LNV, lenW, BZK, AZ fysiek bij elkaar	
11:45-12:45		Meelezen / afstemmen met andere departementen (defensie, JenV, Bij12/IPO/Financiën)	
12:45 – 13:30		Verwerken commentaar en afstemming	Eerste (beknpte) reactie uitwerken minister (tweet en spreeklijnen).

13.30 – 14.30		Eerste duiding gereed Afstemming eerste duiding en woordvoeringslijn.	Afstemming eerste duiding en woordvoeringslijn.
14:30 uur	Overleg met minister voor duiding uitspraak en afstemmen reactie		
14:45 uur	Belt kort na de uitspraak met enkele prioritaire stakeholders die het meest worden geraakt door de uitspraak: - 5.1.2.e 	Terugkoppeling overleg minister DC stikstofoverleg	Reactie afstemmen woordvoering andere departementen en provincies. Eerste (beknopte) reactie minister naar buiten, quotecard social media Nieuwsbericht en Q&A bijwerken
15:00 uur		Terugkoppeling naar provincies	
15:30 uur			Nieuwsbericht en Q&A voorleggen bij DT DGS en andere ministeries
		In de middag zal er een appreciatie uitgaan met daarin een uitgebreidere juridische duiding die is afgestemd met bovengenoemde departementen	
Uiterlijk 16:30 uur			Plaatsen nieuwsbericht en QA op aanpakstikstof.nl
16:30 uur		1. Mail Maatschappelijk platform landelijk gebied en stikstof op basis van de woordvoeringslijn en het nieuwsbericht 2. Mail provincies en gemeenten met duiding.	

Periode na de uitspraak		WJZ / DGLG&S	DC
		Er wordt (tijdelijk) een aantal interdepartementale en interbestuurlijke subwerkgroepen opgericht die juridische en beleidsmatige vraagstukken uitwerken na de uitspraak. Deze worden aangestuurd door een interdepartementale en interbestuurlijke stuurgroep. De subwerkgroepen werken verschillende vraagstukken uit ten aanzien van de impact van de uitspraak en werken mogelijke	DC stikstofoverleg: waar staan we nu, welke vervolgstappen communicatie zijn nodig en op welke termijn?

		oplossingsrichtingen en handelingsperspectieven uit.	
		Uitwerking: 1. Nadere duiding 2. Uitwerken mogelijke oplossingsrichtingen en handelingsperspectief 3. Uitwerken beleidsmatige vraagstukken 4. Uitwerken juridische vraagstukken 5. Uitwerken praktische vraagstukken 6. onderzoek uitzetten bij RIVM en TNO	

die in lijn zijn met de uitspraak en die gebruiken. Mocht het dan toch echt een hele afwijkende uitspraak zijn, dan ontkomen we natuurlijk niet aan een procesantwoord. Vandaar ook de exercitie in de bijlage. Is dat werkbaar voor jou? Of lijkt het je goed om ook voor een ander scenario alvast spreeklijnen te maken?

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>

Verzonden: woensdag 19 oktober 2022 16:40

Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e

@minezk.nl>; 5.1.2.e

@minezk.nl>; 5.1.2.e

@rvo.nl>

CC: 5.1.2.e

@minezk.nl>; 5.1.2.e

@rvo.nl>; 5.1.2.e

@minezk.nl>; 5.1.2.e

@minezk.nl>; 5.1.2.e

@minezk.nl>

Onderwerp: RE: voorbereiding communicatie RvS uitspraak bouwvrijstelling

Dag allemaal,

Naar aanleiding van ons overleg gisteren over de communicatie na de uitspraak Porthos kom ik nog even bij jullie terug vanuit WJZ. Ik heb gisterenmiddag interdepartementaal voorbereidend overleg gehad over de juridische duiding van de uitspraak, ook met de Landsadvocaat.

Daar kwam naar voren dat het verstandig is om de woordvoering direct na de uitspraak dichtbij het juridische oordeel van de Afdeling te houden. En daarmee bedoel ik dat de Afdeling een uitspraak doet over specifiek de zaak Porthos (want dat is de concrete zaak die voorligt) en in het kader daarvan natuurlijk ook breder over de (juridische houdbaarheid van de) bouwvrijstelling. Als de bouwvrijstelling vervalt, is dat uiteraard ontzettend vervelend, dit zal ook zeker gevolgen hebben en leiden tot vertraging, echter we zullen terugvallen in een situatie van niet heel lang geleden. Namelijk de situatie van vóór 1 juli 2021 (dus voordat de bouwvrijstelling werd ingevoerd, maar ná de PAS-uitspraken). Er is geen generieke vrijstelling meer voor uitstoot in de aanleg-/bouwphase maar daarvoor moet dan weer per project een natuurvergunning voor worden aangevraagd. Belangrijk om daarbij in het achterhoofd te houden is dat bouwvrijstelling alleen gaat over eenmalige stikstofuitstoot in de bouw-/aanlegfase van een project. Oftewel projecten die na aanleg, dus in de gebruiksfase, stikstof uitstoten moeten sowieso een natuurvergunning hebben (ook met de bouwvrijstelling).

Over welke gevolgen de uitspraak beleidsmatig/politiek heeft, zullen waarschijnlijk direct veel vragen komen, en daar moeten we zeker snel een antwoord op hebben, maar we moeten denk ik ook oppassen daar te snel harde uitspraken over te doen. Het is denk ik verstandig iets meer tijd nemen om de uitspraak goed te lezen, die kan verschillende nuances bevatten en mogelijk overzien we niet direct alles. 5.1.2.i

Verder een praktisch punt. De Afdeling maakt zelf bij grote zaken een persbericht. Dat wordt direct met de uitspraak gepubliceerd. Dus de al voorbereide woordvoeringslijn kan daar direct naast worden gelegd op de ochtend van de uitspraak, maar blijft goed om de woordvoeringslijn ook nog langs ons te sturen voor check met onze duiding om te voorkomen dat er verschillende boodschappen worden verteld. Ik kijk naar geschikt moment op die ochtend zelf.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag |
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
M 06 5.1.2.e

E 5.1.2.e @minezk.nl

.....

Lijnen Porthos (uitspraak RvS 26-10-2-11-09-11)

Algemeen (LNV) - definitieve boodschap is afhankelijk van de uitspraak

Wat speelt er (LNV)

- De Raad van State heeft in de zaak over de bouwvrijstelling van het Porthos project in de Rotterdamse haven de bouwvrijstelling ongeldig verklaard en daarmee geoordeeld dat de bouwvrijstelling niet meer mag worden toegepast.
- Een De bouwvrijstelling houdt hield in dat voor de tijdelijke stikstofuitstoot die tijdens de bouw-, sloop- en aanlegactiviteiten ontstaat, geen natuurvergunning nodig is en dat die uitstoot dus wordt gedoogd was. De bouwvrijstelling gold niet voor stikstofuitstoot die permanent vrijkomt in de gebruiksfase van een project.
- De hoogste rechter vindt dit onterecht oordeelt dat de bouwvrijstelling in strijd is met het Europese recht/onvoldoende is onderbouwd (wat de Afdeling precies zegt is echt afhankelijk van de uitspraak). omdat tijdens de bouwperiode ook stikstof vrijkomt en de natuur daardoor verder onder druk kan komen te staan.
- De ongeldigverklaring Het vervallen van de bouwvrijstelling betekent dat er niet langer gebruik kan worden gemaakt van een vrijstelling bestaat voor de uitstoot van stikstof in de aanlegfase, maar dat projecten daarvoor een natuurvergunning moeten aanvragen. Per project zal voor het verlenen van zo'n natuurvergunning een projectspecifieke ecologische of passende beoordeling gemaakt moeten worden.

Eerste reactie (LNV)

- We bestuderen voor welke projecten de uitspraak van toepassing is en welke mogelijke gevolgen dit met zich meebrengt.
- De bouwvrijstelling was bedoeld om urgente maatschappelijke opgaven, zoals duurzame projecten, energietransitie en huizenbouw mogelijk te maken. We kijken naar wat er wel kan en we komen hier op terug.
- Tegelijkertijd laat de uitspraak van de Raad van State zien dat we niet langer kunnen wachten met het verminderen van stikstofuitstoot. Alle sectoren leveren een bijdrage aan de opgaves die er liggen voor stikstofreductie, dus naast de bouw ook landbouw, industrie, en mobiliteit. Niet alles kan meer overal. Het is van belang om tot een balans te komen waarbij er economische groei is, zonder dat onze natuur en ons klimaat daar de dupe van worden. Dus kijken wat er wel kan!

Kan er bezwaar gemaakt worden tegen de uitspraak van de Raad van State? (LNV)

- Nee. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is de hoogste bestuursrechtelijke instantie in ons land en tegen haar uitspraken staan geen rechtsmiddelen open. Dit betekent dat er geen bezwaar of beroep ingesteld kan worden en dat het Rijk en de provincies moeten handelen volgens deze uitspraak.

Kunnen jullie iets zeggen over de omvang van de projecten? (LNV)

- Daar is het nog te vroeg voor. We bestuderen de uitspraak. Een van de aspecten die wordt bekeken is de omvang van de projecten.

Porthos specifiek

Wat betekent de uitspraak voor dit Porthos specifiek? (definitieve antwoord is afhankelijk van de uitspraak)

- De uitspraak van de Afdeling betekent dat het project Porthos ook geen gebruik meer kan maken van de bouwvrijstelling en voor de aanlegfase een natuurvergunning nodig heeft.
- De Afdeling heeft de gelegenheid geboden om de besluiten tijdens de gerechtelijke procedure te herstellen met een projectspecifieke ecologische beoordeling om zo alsnog de benodigde natuurvergunning te verkrijgen.
- Het project om CO2 op te slaan onder de Noordzee loopt hierdoor vertraging op. Waarschijnlijk 1 tot 2 jaar. Terwijl het een van de belangrijkste projecten is om industrie te verduurzamen.
- Er is een andere manier om de juiste vergunningen te krijgen voor de bouw. Daarvoor wordt voor dit ene project gekeken naar de ecologische impact. Op basis daarvan kan mogelijk een vergunning gegeven worden.
- Als dat lukt, duurt het 1 tot 2 jaar langer voordat duurzame projecten zoals deze CO2-opslag ons kunnen helpen om de uitstoot omlaag te brengen

Waarom is er juist tegen dit project geprocedeerd?

Met opmerkingen 5.12.1: Ik neem aan dat vanuit woordvoering LNV deze lijnen ook worden opgesteld? Misschien goed om die over te nemen/daar langs te leggen?

Met opmerkingen 5.12.2: Eventueel "voorlopig" in het geval de uitspraak nog ruimte laat voor herstel, b.v. bij een beter pakket

Met opmerkingen 5.12.3: Er staat wel een heel pakket aan maatregelen voor stikstofreductie tegenover, dus van gedogen is geen sprake.

Met opmaak: Inspiring: Links: 1,27 cm

Met opmerkingen 5.12.4 (4): Media noemen al projecten, zoals woningbouwprojecten. Waarom moeten wij dat dan nog bestuderen? Is toch zo, of niet?

Met opmerkingen 5.12.5 (4): Hangt ook echt van het precieze oordeel van de Afdeling af. LNV heeft hier volgens mij wel al een lijn over klaarliggen. Dit antwoord zou ik daarom wel nog met hen afstemmen

- De uitspraak waarbij de bouwvrijstelling onverbindend wordt verklaard, raakt bouw-, sloop- en aanlegactiviteiten die gebruik (willen) maken of in nog lopende natuurvergunningentrajecten gebruik hebben gemaakt van de bouwvrijstelling in Nederland
- Dat kunnen ook projecten zijn waarbij vanwege de bouwvrijstelling geen natuurvergunning-traject is gestart, vanwege het ontbreken van potentiële natuureffecten door niet-stikstof-factoren
- De uitspraak raakt mogelijk grote en kleine bouwprojecten, waaronder:
 - projecten rondom de bouw of sloop van woningen en andere gebouwen,
 - bouw- en aanlegactiviteiten voor duurzame energieopwekking (energietransitie),
 - infrastructurele projecten: energie, telecommunicatie, drinkwater,
 - projecten van defensie,
 - waterveiligheidsprojecten

Met opmerkingen 5.12.6 (6): Wanneer?

Met opmerkingen 5.12.7 (7): Zo gebruikt je de titels van beide Remkes-rapporten

Met opmerkingen 5.12.8: Misschien goed om te beginnen met het positieve nieuws, namelijk dat we een herstelkans krijgen (als dat de uitspraak van de Afdeling is natuurlijk)

Met opmerkingen 5.12.9 (9): Klopt het dat dit ook geldt voor projecten die tijdens bouw meer uitstoten, maar op langere termijn juist uitstoot verminderen?

Met opmerkingen 5.12.10 (10): Ook bij een herstelkans?

- Dit was het eerste project dat gebruik maakte van deze vrijstelling.

U hield al rekening met een uitkomst als deze, waarom niet eerder een alternatief bedacht?

- ?

Als de opslag later open gaat, wat gebeurt er dan met de CO2 die eigenlijk al opgeslagen had moeten worden?

- ?

Economie

- We bekijken welke impact de uitspraak heeft op het bedrijfsleven, want het lijkt erop dat dit besluit vrijwel elke ondernemer en organisatie die iets wil bouwen of wil uitbreiden raakt.
- Daarbij raakt het de industrie en de wens om die te verduurzamen. Bijvoorbeeld door CO2 op te kunnen slaan onder de Noordzee, zoals het project Porthos.
- Daarom bestuderen we de uitspraak om te kijken naar wat er wel kan. Want we moeten goed op onze natuur passen, en tegelijkertijd ondernemers de ruimte geven. Want zij zijn de motor van onze economie, welvaart en welzijn. Daar wordt het geld verdiend waarmee we onze sociale voorzieningen, wegen, zorg en onderwijs betalen. We komen hier op PM op terug.
- [Is een ecologische beoordeling een mogelijk voor industrie/ bedrijven die willen verduurzamen? Of ook voor een verbouwing los van verduurzamen? Dan kunnen we die ook hier noemen]

Wat is het effect van deze uitspraak op ons ondernemingsklimaat?

- Deze uitspraak raakt ons ondernemingsklimaat.
- Er zijn signalen dat uiteenlopende fysieke buitenlandse bedrijfsinvesteringen van nieuwe (productie)locaties zijn uit- of afgesteld, vanwege onzekerheid over vergunningverlening door de stikstofproblematiek.
- Investeerders ervaren stikstof als een groot risico en zij zijn eerder geneigd uit te wijken naar landen waar deze onzekerheden niet gelden.

Kunt u het effect op de economie concreet maken? Wat doet dit besluit met onze economische groei?

- ?

Klimaat en energietransitie

- We bekijken welke gevolgen de uitspraak heeft voor de energietransitie en daarmee ook op onze klimaatdoelen. De urgentie om klimaatverandering aan te pakken is groter dan ooit. Daarbij komt dat we vanwege de oorlog in Oekraïne onze afhankelijkheid van energie uit Rusland zo snel mogelijk willen afbouwen en over willen stappen op duurzame alternatieven.
- Het lijkt er nu op dat het door deze uitspraak projecten die noodzakelijk zijn voor de energietransitie met 1 of 2 jaar worden vertraagd.
- Dat is moeilijk verteerbaar. Niet alleen omdat deze projecten ontzettend nodig zijn om onze CO2-uitstoot omlaag te brengen en toekomstige generaties te beschermen tegen klimaatverandering, maar ook omdat veel duurzame projecten – nadat ze zijn gebouwd – de stikstofuitstoot onderaan de streep juist verlagen.
- Daarom gaan we na of we voor duurzame projecten zoals windparken op zee en CO2-opslag op een andere manier de juiste vergunning kunnen krijgen voor de bouw; een ecologische beoordeling.
- We komen hier op PM op terug.

Wat betekent deze uitspraak voor het halen van de uitstoot-klimaatdoelen in 2030, komen die in gevaar?

- ?

Kunt u door deze uitspraak nog wel voldoen aan die andere rechterlijke verplichting: het Urgendavonnis?

- ?

Als al die projecten toch doorgaan maar dan 1 tot 2 jaar later, wat heeft wachten dan voor zin? Papieren tijger

Met opmerkingen 5.12.8 (11): Weten we dat zeker? Een rol speelde ook dat Mob met dit project aanvechten publiciteit kon winnen en Mob tegen CCS is.

Met opmerkingen 5.12.12: Enige nuance hier, niet elke ondernemer en organisatie wordt geraakt. De bouwvrijstelling gold alleen voor stikstofuitstoot die tijdelijk was, namelijk tijdens de aanleg of bouw/sloop. Daarbij moet het gaan om uitstoot die effect heeft op natura-2000 gebieden.

Voor projecten die permanent stikstof uitstoten (in de gebruiksfase) is de bouwvrijstelling nooit een oplossing geweest. Die hadden altijd al een natuurvergunning nodig.

Met opmerkingen 5.12.4 (13): Wanneer?

Met opmerkingen 5.12.4 (14): Welke signalen zijn dit? Kunnen we dit concretiseren?

Met opmerkingen 5.12.5 14: Goed kijken of dit echt alleen door het vervallen van de bouwvrijstelling komt. Lijkt mij eerder door stikstofcrisis in het algemeen? Bouwvrijstelling gold slechts voor aanleg-/sloopfase en de daarbij behorende tijdelijke stikstofuitstoot. Voor projecten die permanent stikstof uitstoten is de bouwvrijstelling nooit een oplossing geweest.

Met opmerkingen 5.12.4 (16) 14: Er zijn op dit moment nog veel andere onzekerheden voor bedrijven, zoals de inflatie, de energieprijzen e.d. Het is niet alleen stikstof maar het komt er wel nog eens bij ..

Met opmerkingen 5.12.4 (17): Hebben we onderzoek/feiten die dit ondersteunen?

Met opmerkingen 5.12.18: Weten we dit zeker?

Met opmerkingen 5.12.4 (19): Ik zou het neutraler houden, kan geframed worden als kritiek op de rechter ..

Met opmerkingen 5.12.4 (20): Wanneer?

Intern gebruik

- ?

Welke klimaat- en energieprojecten worden hierdoor geraakt?

- ?

Blijven we door deze uitspraak langer afhankelijk van Russische energie?

- ?

Wat zijn de gevolgen hiervan voor het toch al vollopende stroomnet?

- ?

Intern gebruik

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @live.nl>
Verzonden: donderdag 27 oktober 2022 09:58
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: FW: Stukken BWO Porthos/ bouwvrijstelling zoals de lijn ingegaan
Bijlagen: 20221101_BWO_Oplegnotitie_bij_Notitie stand van zaken voorbereiding van de
mogelijke gevolgen rechtszaak bouwvrijstelling_lijn in.docx; 20221101_BWO_Notitie
voorbereiding uitspraak bouwvrijstelling tbv BWO Porthos bouwvrijstelling_lijn
in.docx; 20221101_BWO_Bijlage 1_bij notitie BWO_Draaiboek_lijn in.docx

Van 5.1.2.e @minInv.nl>
Verzonden: donderdag 27 oktober 2022 09:20
Aan: 5.1.2.e @minienw.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@live.nl>; 5.1.2.e @bij12.nl>; 5.1.2.e
@minaz.nl>; 5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e
@minInv.nl>; 5.1.2.e @minInv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
@mindef.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
@minsw.nl>
CC 5.1.2.e @minInv.nl>; 5.1.2.e @minInv.nl>; 5.1.2.e
@minInv.nl>; 5.1.2.e @minInv.nl>; 5.1.2.e
@minInv.nl>; 5.1.2.e @minInv.nl>; 5.1.2.e
@minInv.nl>; 5.1.2.e @minInv.nl>; 5.1.2.e
@minInv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
@minInv.nl>; 5.1.2.e @minsw.nl>; 5.1.2.e
@bij12.nl>

Onderwerp: Stukken BWO Porthos/ bouwvrijstelling zoals de lijn ingegaan

Beste allen,

Dank nog voor jullie reacties. Hierbij sturen we jullie de stukken voor het BWO op 1 november a.s. over de uitspraak over Porthos/ bouwvrijstelling.
Het betreft de versie zoals we deze de lijn in hebben gedaan. De stukken zijn nog niet definitief maar ivm de voorbereiding is het praktisch dat jullie deze stukken alvast hebben.

De definitieve stukken voor het BWO worden naar de deelnemende bewindspersonen verspreid.

Mochten er vragen zijn laat het ons dan graag weten.

Groet,
5.1.2.e en 5.1.2.e

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e 5.1.2.e

.....
Programma Directoraat Generaal Stikstof
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | B-passag 0

M +31 65.1.2.e

T +31 5.1.2.e
E 5.1.2.e@minlnv.nl
www.aanpakstikstof.nl

Werkdagen: ma/di/wo/do/vr

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Oplegnotitie bij Notitie stand van zaken voorbereiding van de mogelijke gevolgen rechtszaak bouwvrijstelling

V251022

Aanleiding

Zoals bekend is de Coöperatie Mobilisation for the Environment (MOB) begin november 2021 een beroepsprocedure gestart bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de Afdeling) tegen drie besluiten (twee omgevingsvergunningen en de vaststelling van het inpassingsplan) inzake het project Porthos.¹ MOB verzoekt de Afdeling om onder verwijzing naar de partiële vrijstelling van de natuurvergunningplicht voor de gevolgen van de depositie van stikstof gedurende de bouwfase (hierna: bouwvrijstelling) de verleende vergunningen en het rijksinpassingsplan te vernietigen: volgens MOB hadden de genoemde besluiten niet met toepassing van de bouwvrijstelling mogen worden verleend. MOB beschouwt deze beroepszaak als een proefproces over de juridische houdbaarheid van de bouwvrijstelling, waartegen zij principiële bezwaren heeft.

Indien de Afdeling de bouwvrijstelling onverbindend zou verklaren heeft dat niet alleen gevolgen voor het Porthos-project, maar raakt dit alle bouw- en aanlegwerkzaamheden die gebruik (willen) maken of in nog lopende vergunningentrajecten gebruik hebben gemaakt van de bouwvrijstelling in Nederland. Het is verstandig om voorbereid te zijn op mogelijke gevolgen mocht de bouwvrijstelling onverhoopt onverbindend worden verklaard. Daartoe is in een eerdere notitie t.b.v. de bespreking in het BWO van 29 april 2022 aangegeven wat de mogelijke gevolgen zijn van het scenario waarin de bouwvrijstelling niet door de hoogste rechter wordt geaccepteerd voor lopende projecten en is op hoofdlijnen al een aantal oplossingsrichtingen genoemd voor het geval dat de Afdeling de bouwvrijstelling (deels) onverbindend zou verklaren. In de notitie ten behoeve van het BWO van 16 juni 2022 is een overzicht van het soort projecten die daardoor geraakt worden opgenomen en is een aantal oplossingsrichtingen (afhankelijk van de uitspraak) beschreven met een voorstel om 2 oplossingsrichtingen nader uit te werken.

De "Notitie stand van zaken voorbereiding van de mogelijke gevolgen rechtszaak bouwvrijstelling" (zie bijlage) gaat in op de voorbereiding op de komende uitspraak over de bouwvrijstelling in het scenario dat de bouwvrijstelling onverbindend wordt verklaard en geeft daartoe de stand van zaken van de (lopende) acties weer zowel op het gebied van de uit te werken oplossingsrichtingen als de voorbereiding ten aanzien van de communicatie. De notitie dient als voorbereiding op dit BWO overleg van 1 november a.s.

De uitspraak zal worden gedaan op woensdag 2 november a.s. (bron: persbericht van de Afdeling)².

Vraag aan BWO

Op 1 november a.s. vindt het BWO plaats voorafgaand aan de uitspraak op 2 november a.s. Doel van dit overleg is om met elkaar zoveel mogelijk voorbereid te zijn op de uitspraak en de stand van zaken te delen. Aan het BWO wordt gevraagd:

- 1) Kennis te nemen van en in te stemmen met:
 - A) de aanpak op de dag van de uitspraak, zoals beschreven in bijlage 1 bij de notitie;
 - B) de aanpak om een aantal oplossingsrichtingen uit te werken en dit in gezamenlijkheid te doen met inzet en capaciteit van alle betrokken departementen.
- 2) Om op de dag van de uitspraak een gezamenlijke boodschap en uitleg uit te dragen ten aanzien van de eerste duiding van de uitspraak.
- 3) Om de gezamenlijke boodschap en uitleg als uitgangspunt te nemen voor een aanvullende toelichting van de impact van de uitspraak op het eigen beleid vanuit het eigen departement.
- 4) Om het informeren van de Tweede Kamer over de mogelijke impact van de uitspraak op de verschillende beleidsterreinen, af te stemmen.

¹ Het Porthos-project is gericht op het aanleggen, het beheer en exploitatie van een CO2-transport infrastructuur in het Rotterdamse havengebied in combinatie met opslag in de diepe ondergrond onder zee.

² Zie: [Woensdag 2 november: Raad van State doet uitspraak over Porthos \(bouwvrijstelling\) - Raad van State](#)

Notitie stand van zaken voorbereiding van de mogelijke gevolgen rechtszaak bouwvrijstelling

V251022

Inhoudsopgave:

- 1) *Aanleiding*
- 2) *Uitwerking oplossingsrichtingen*
 - 2.1 *Aanpassen en aanvullen maatregelenpakket*
 - 2.2 *Inperken van de reikwijdte van de bouwvrijstelling*
 - 2.3 *Onderzoeksopdracht*
 - 2.4 *Acties en proces na de uitspraak*
- 3) *Communicatie*

Bijlage: 1

1 Aanleiding

Zoals bekend is de Coöperatie Mobilisation for the Environment (MOB) begin november 2021 een beroepsprocedure gestart bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de Afdeling) tegen drie besluiten (twee omgevingsvergunningen en de vaststelling van het inpassingsplan) inzake het project Porthos.¹ MOB verzoekt de Afdeling om onder verwijzing naar de partiële vrijstelling van de natuurvergunningplicht voor de gevolgen van de depositie van stikstof gedurende de bouwfase (hierna: bouwvrijstelling) de verleende vergunningen en het rijksinpassingsplan te vernietigen: volgens MOB hadden de genoemde besluiten niet met toepassing van de bouwvrijstelling mogen worden verleend. MOB beschouwt deze beroepszaak als een proefproces over de juridische houdbaarheid van de bouwvrijstelling, waartegen zij principiële bezwaren heeft.

Indien de Afdeling de bouwvrijstelling onverbindend zou verklaren heeft dat niet alleen gevolgen voor het Porthos-project, maar raakt dit alle bouw- en aanlegwerkzaamheden die gebruik (willen) maken of in nog lopende vergunningentrajecten gebruik hebben gemaakt van de bouwvrijstelling in Nederland. De opgaven op onder meer het gebied van de energietransitie, woningbouw, defensie en waterveiligheidsprojecten (dijkversterkingen) komen hierdoor in gevaar, maar ook vele kleinere bouwprojecten.

Het is verstandig om voorbereid te zijn op mogelijke gevolgen mocht de bouwvrijstelling onverhoopt onverbindend worden verklaard. Daartoe is in een eerdere notitie t.b.v. de bespreking in het BWO van 29 april 2022 aangegeven wat de mogelijke gevolgen zijn van het scenario waarin de bouwvrijstelling niet door de hoogste rechter wordt geaccepteerd voor lopende projecten en is op hoofdlijnen al een aantal oplossingsrichtingen genoemd voor het geval dat de Afdeling de bouwvrijstelling onverbindend zou verklaren. De notitie ten behoeve van het BWO van 16 juni 2022 geeft een verder uitgewerkt overzicht van de projecten die daardoor geraakt worden en werkt de beschreven oplossingsrichtingen verder uit. Deze notitie gaat in op de voorbereiding op de komende uitspraak over de bouwvrijstelling in het scenario dat de bouwvrijstelling onverbindend wordt verklaard en geeft daartoe de stand van zaken van de (lopende) acties weer zowel op het gebied van de uit te werken oplossingsrichtingen als de voorbereiding ten aanzien van de communicatie.

De uitspraak zal worden gedaan op woensdag 2 november 2022 op een openbare zitting die kan worden gevolgd via een livestream. De zitting begint om 10:10 en duurt ongeveer 5 minuten. Tijdens de zitting leest de voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak, mr. Bart Jan van

¹ Het Porthos-project is gericht op het aanleggen, het beheer en exploitatie van een CO2-transport infrastructuur in het Rotterdamse havengebied in combinatie met opslag in de diepe ondergrond onder zee.

Ettekoven, de beslissing voor en licht hij kort enkele overwegingen toe die tot de uitspraak hebben geleid. De volledige tekst van de uitspraak en het bijbehorende persbericht staat om 10:15 online (bron: persbericht van de Afdeling²).

2 **Uitwerking oplossingsrichtingen**

In het BWO van 16 juni jl. is afgesproken om (alvast) een tweetal mogelijke (theoretische) oplossingsrichtingen³ gezamenlijk en zoveel mogelijk uit te werken, namelijk:

1. Aanpassen en aanvullen van het maatregelenpakket, specifiek met het oog op de mogelijkheid van bouwvrijstellingen;
2. Inperken van de reikwijdte van de bouwvrijstelling door een:
 - Afstandsgrens;
 - Depositiegrens;
 - begrenzing in tijd;
 - begrenzing in sectoren.

Daarbij is ook afgesproken om een interbestuurlijk af te stemmen uitvraag aan een wetenschappelijke instantie t.b.v. de wetenschappelijk inzichten t.b.v. van deze mogelijke oplossingsrichting voor te bereiden.

Hierna wordt de stand van zaken met betrekking tot de uitwerking van deze mogelijke oplossingsrichtingen voor een nieuwe, aangepaste bouwvrijstelling nader toegelicht. Benadrukt moet worden dat de haalbaarheid van alle oplossingsrichtingen uiteindelijk allereerst afhankelijk is van de uitspraak van de Afdeling. Afhankelijk van de uitspraak kan ook een combinatie van oplossingsrichtingen nodig zijn, bijvoorbeeld als de Afdeling oordeelt dat een passende beoordeling van de bouwvrijstelling nodig is en het maatregelenpakket onvoldoende is als onderbouwing voor de bouwvrijstelling. Daarbij is van belang dat het hier vooral gaat om oplossingen op met name de langere termijn (onderbouwingen kosten tijd en vervolgens is nieuwe besluitvorming nodig). Tot slot: als het niet lukt een bouwvrijstelling – al dan niet in aangepaste vorm – voort te zetten, dan kunnen projecten alleen doorgang vinden met een project specifieke ecologische of passende beoordeling. Mogelijk zal daarbij, afhankelijk van het project, kunnen worden volstaan met een voortoets. Daarnaast is er de mogelijkheid om de verder bestaande mogelijkheden toe te passen, waaronder de mogelijkheden zoals genoemd de in 2020 gemaakte notitie 'Lijnen voor vergunningverlening'⁴. Ook kunnen bepaalde projecten een ADC-toets uitvoeren.⁵ Stikstofbanken en andere vormen van extern salderen zijn mitigerende maatregelen en zouden mogelijk (ook) kunnen worden ingezet bij een projectspecifieke beoordeling. De toepasbaarheid van instrumenten is onder meer afhankelijk van de kenmerken van een project, een locatie en de staat van natuur.

2.1 **Aanpassen en aanvullen maatregelenpakket**

In deze uitwerkingsrichting gaat het om het versneld treffen van stikstofreducerende- en/of natuurmaatregelen ter onderbouwing van de vrijstelling, zodat deze – al dan niet in aangepaste vorm – alsnog kan worden ingezet. Op basis van het aangevulde pakket kan dan (afhankelijk van de uitspraak van de Afdeling al dan niet met een passende beoordeling) worden aangetoond dat

² Zie bericht op de website van de Raad van State, link: [Woensdag 2 november: Raad van State doet uitspraak over Porthos \(bouwvrijstelling\) - Raad van State](#)

³ Naast mogelijke oplossingsrichtingen waarbij de sterkere relatie met en de nadruk gelegd op de mogelijkheden die de gebiedsprocessen en de gebiedsdoelen bieden voor het kunnen realiseren van activiteiten die nu gebruik maken van de bouwvrijstelling (regionale drempelwaarde of een stikstofbank (door middel van specifieke provinciale doelenbanken) of een oplossing waarbij de bouwvrijstelling, al dan niet ingeperkt, mogelijk alsnog kan worden onderbouwd met een passende beoordeling.

⁴ Ambtelijk bekend als de "mandjesnotitie". Het gaat hierbij specifiek om lijnen over a) de beoordeling van kleine, tijdelijke deposities als gevolg van het gebruik van mobiele werktuigen en ander materieel in de aanlegfase van projecten en b) projecten die op korte termijn (bijvoorbeeld in de aanlegfase) leiden tot een tijdelijke geringe toename van stikstofdepositie op een habitat, maar op de langere termijn juist leiden tot een permanente verlaging van deposities op dezelfde habitats ('uitgesteld intern salderen').

⁵ De mandjesnotitie en de ADC-route zijn bestaande mogelijkheden die niet in dit specifieke traject verder worden uitgewerkt, maar die mogelijk ook een oplossing kunnen bieden bij het vervallen van de bouwvrijstelling.

vrijstellingen kunnen worden verleend. Een nieuwe bouwvrijstelling (uitgaande van dezelfde redeneerlijn) zal alleen weer kunnen worden ingevoerd als voldaan is aan de door de Afdeling gestelde voorwaarden: tot die tijd zal een bouwvrijstelling niet kunnen worden heringevoerd. Deze oplossingsrichting is niet alleen van belang in het geval de Afdeling oordeelt dat het pakket onvoldoende is om als onderbouwing voor de vrijstelling te dienen, ook als de Afdeling tot het oordeel komt dat de bouwvrijstelling moet worden gezien in de sleutel van artikel 6, derde lid, Habitatrictlijn (Hrl), en een passende beoordeling nodig acht, zal het maatregelenpakket daartoe geschikt moeten zijn. Concreet betekent dit dat als de Afdeling de bouwvrijstelling ziet in het licht van artikel 6, derde lid, Hrl, de voor mitigatie in te zetten maatregelen dan ook o.a. moeten voldoen aan het additionaliteitsvereiste. Dat vereiste houdt in dat maatregelen alleen mogen worden ingezet voor mitigatie als zij niet nodig zijn om te voldoen aan de verplichting tot behoud van de natuurkwaliteit en perspectief op herstel (voor zover dat in een gebied voor een bepaalde natuurwaarde een instandhoudingsdoelstelling is).

Voor deze uitwerkingsrichting is een politiek signaal en politieke beslissing nodig: er zal in volle vaart verder moeten worden gewerkt aan het pakket aan de benodigde maatregelen, in dit geval dan wel specifiek ten behoeve van de onderbouwing van de bouwvrijstelling.

Naar aanleiding van het advies van Johan Remkes "Wat wel kan", dat op 5 oktober 2022 is gepubliceerd, wordt een korte termijn aanpak uitgewerkt die zich richt op het terugdringen van de uitstoot van piekbelasters. Op deze manier zorgen we op korte termijn voor natuurherstel, worden er zo min mogelijk ondernemingen geraakt en kan ruimte worden gecreëerd voor het met voorrang vergunnen van PAS-meldingen. De uitspraak over Porthos en de bouwvrijstelling kan aanleiding zijn om vraagstukken die hieruit voortvloeien bij de aanpak voor de piekbelasters te betrekken.

NB: Aandachtspunt is dat de mogelijkheden voor versnelling van en/of aanvullende stikstofreducerende maatregelen op dit moment zeer beperkt zijn binnen de huidige politieke kaders (coalitieakkoord). Ook zal dit op de korte termijn geen ruimte bieden voor de problematiek die direct na de uitspraak kan ontstaan, aangezien de bronmaatregelen pas gebruikt kunnen worden als zeker is dat ze daadwerkelijk ruimte opleveren. Ook zal de versteviging van het pakket zoals nodig voor de bouwvrijstelling moeten worden gezien in het licht van andere lopende ontwikkelingen (naast natuurherstel en -verbetering o.a. ook de PAS-melders, de maximale rekenafstand e.d.): het pakket aan maatregelen zal dit alles moeten kunnen dragen, waarbij het onderscheid tussen de maatregelen die al nodig zijn uit hoofde van artikel 6, tweede lid, Hrl (het additionaliteitsvereiste) en de maatregelen t.b.v. de toestemmingverlening duidelijk moet zijn om aan de PAS-uitspraak te kunnen voldoen.

Voor wat betreft de versteviging van de maatregelen zijn de volgende opties genoemd tot verdere invulling van dit pakket:

- i. Het pakket aan versnellingsmaatregelen n.a.v. de uitvraag bij de provincies
De provincies en terreinbeherende organisaties krijgen 504 miljoen euro voor voorstellen welke voor een deel een versnelling van de stikstofdepositiereductie kunnen bewerkstelligen.⁶ Een SPUK-regeling wordt nu verder uitgewerkt en dit najaar gepubliceerd. Deze bijdrage van de versnellingsmaatregelen aan verdere reductie van stikstofdepositie in het kader van artikel 6, eerste en tweede lid, Hrl, kan helpen om de deken verder te verminderen. Deze middelen zijn bedoeld voor het versneld stappen zetten in de richting van het toewerken naar het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Nadrukkelijk wordt in de SPUK-regeling opgenomen dat de eventuele stikstofruimte die ontstaat niet ingezet mag worden voor economische ontwikkelingsruimte in lijn met het wetsvoorstel op het Transitiefonds.
- ii. Inzet van de vanwege de bouwvrijstelling gereserveerde 500 miljoen euro

⁶ Kamerbrief van 15 juli 2022, *Kamerstukken II 2021/22*, 35 925 XIV, nr. 161.

Daarnaast is het een optie om ook de gereserveerde 500 miljoen euro aan te wenden voor de versterking van het van het gehele structurele pakket aan maatregelen⁷. Aanvullende maatregelen kunnen binnen of buiten de bouw worden genomen en moeten borgen dat de doelstelling van de structurele aanpak in 2030 zoals nu opgenomen in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering, te weten 50% van het Natura 2000-areaal onder de KDW, wordt behaald bij onvoorziene ontwikkelingen. Voor de onderbouwing van de bouwvrijstelling op basis van de huidige redeneerlijn is het maatregelenpakket als geheel (inclusief dat specifiek voor de bouwsector) relevant. Voor een mogelijk andere aangepaste vorm van de bouwvrijstelling waarbij de mogelijkheid voor een beroep op de bouwvrijstelling bijvoorbeeld gekoppeld is aan een emissiereductiepercentage per sector kan dat anders zijn (zie hierna onder 2.2, waar het gaat om een eventuele inperking van de bouwvrijstelling). Daarom is een aantal opties uitgewerkt voor de inzet van deze middelen. Op basis van de uitspraak kan gekeken worden welke optie het beste is en meest effectief is. Aandachtspunt daarbij is dat de natuur- en stikstofdoelstellingen nog steeds moeten worden behaald.

- iii. Aanpak in versnelde vorm ten opzichte van nu waarbij het pakket verder onontkoombaar wordt vastgelegd. Daarbij kan ook (out of the box) worden nagedacht over aanvullende maatregelen. Bij deze optie wordt niet alleen het maatregelenpakket versterkt door middel van verdere aanvullende maatregelen, maar wordt ook door middel van in bestuurlijke afspraken en/of wetgeving of anderszins vastgelegde onontkoombare aanpak verder zeker gesteld dat stikstofdoelen worden gehaald en maatregelen worden uitgevoerd. Aandachtspunt is wel dat de effecten van deze maatregelen ecologisch en juridisch gezien moeten vaststaan, voordat toestemmingverlening op basis van projectmaatregelen mogelijk is. Bij "out of the box" kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het door de provincies intrekken van de vergunning van piekbelasters⁸ of een wettelijk vast te leggen verplicht reductiepercentage voor *alle* bestaande en nieuwe activiteiten in *alle* sectoren.⁹

2.2 Inperken van de reikwijdte van de bouwvrijstelling

Een andere mogelijke oplossingsrichting is een inperking van de reikwijdte van de bouwvrijstelling. Bij het verder uitwerken daarvan is ook afgesproken om een interbestuurlijk af te stemmen uitvraag aan een wetenschappelijke instantie t.b.v. de wetenschappelijk inzichten t.b.v. van deze mogelijke oplossingsrichting voor te bereiden. De huidige bouwvrijstelling heeft betrekking op bouw- sloop en eenmalige aanlegactiviteiten en regelt voor deze activiteiten een vrijstelling van de natuurvergunningplicht voor het aspect stikstof gedurende de bouw- en aanlegfase. Een mogelijkheid voor een nieuwe of aangepaste vrijstelling is om de reikwijdte van een bouwvrijstelling te beperken door het hanteren van een afstandsgrens, een depositiegrens, begrenzing in de tijd of een beperking binnen de bouwsector. Aanvullend hierop is ook dan, afhankelijk van de uitspraak van de Afdeling, een passende beoordeling nodig voor het resterende deel aan activiteiten dat niet onder aangepaste vrijstelling valt.

⁷ Afspraak is dat vanaf 2024 met het oog op de partiële vrijstelling de resterende 500 miljoen euro wordt gereserveerd om te borgen dat de stikstofreductiedoelstelling voor in ieder geval 2030 ook bij tegenvallende ontwikkelingen, wordt gehaald. Aanvullende maatregelen in of buiten de bouw zijn erop gericht om maximaal effect en stikstofreductie binnen het structurele pakket te verzekeren. Op basis van de evaluatie van de bronmaatregelen in 2023 zal nader worden besloten over de inzet van de gereserveerde middelen.

⁸ NB: de huidige Wet natuurbescherming staat niet toe dat de stikstofopbrengst van gedwongen intrekking van de natuurvergunning wordt gebruikt als ontwikkelruimte voor economische activiteiten.

⁹ Een mogelijkheid om verdere toename van stikstof te voorkomen en bestaande emissies te verlagen is het aanscherpen van bestaande eisen aan activiteiten vanuit het oogpunt van duurzaamheid. Dat betekent dat via aangescherpte normen in wet- en regelgeving dwingend een reductie van emissies wordt opgelegd. Normering is daarmee een instrument om onontkoombaarheid als onderdeel van de verdere aanpak stikstof vorm te geven. Hieraan wordt momenteel al gewerkt voor bepaalde sectoren. Specifieke aandacht is er daarbij voor emissies bij activiteiten waarbij sprake is van verbrandingsprocessen (vanwege NO_x uitstoot) en houden van dieren (vanwege ammoniakuitstoot). Bij de verdere invulling zijn desgewenst keuzes te maken over voor welke activiteiten (en sectoren) deze aangescherpte eisen gaan gelden.

Afstandscriterium

Gekozen kan worden voor een afbakening van projecten met een bepaalde afstand tot een Natura 2000-gebied die geen gebruik kunnen maken van de vrijstelling (te regelen in de amvb) of te kiezen voor een afstandscriterium. De lokale depositie van bouwactiviteiten wordt hiermee 'afgeknipt' van de dekenbijdrage van bouwactiviteiten. Daarmee worden de effecten van stikstof, als gevolg van de met de vrijstelling te realiseren activiteiten, op de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten, beperkt. Bij de verdere uitwerking kan ook worden gekeken naar de onderbouwing van de maximale rekenafstand.

Maximale emissie en/of depositie

Onder de algemene noemer 'bouwgerelateerde activiteiten' is sprake van veel variëteit in omvang van uitstoot van emissies. Met een introductie van een emissiegrens of depositiegrens kunnen grote (individuele) projecten en piekbelasters worden uitgesloten. Er kan worden gedacht aan getrapte criteria waarbij de toegestane emissiegrootte of depositiegrens wordt gekoppeld aan de afstand tot het natuurgebied.

Begrenzing in de tijd

Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn om bouwactiviteiten die gedurende lange tijd op dezelfde locatie plaatsvinden uit te zonderen van de vrijstelling. Dit volgt uit de notie dat tijdelijkheid een vereiste is om voor de vrijstelling in aanmerking te komen. Daarbij kan worden gedacht aan een termijn van 5 jaar zoals ook onder het PAS gold. Een afbakening van tijd alleen doet echter weinig aan de (cumulatieve) grootte van de belasting op een individueel gebied door de vrijstelling.

Begrenzing in sectoren

De vrijstelling kan verder worden beperkt door het expliciet benoemen van aantal categorieën die voor de vrijstelling in aanmerking komen (bijvoorbeeld woningbouw) of andersom, categorieën aan te wijzen die expliciet niet in aanmerking komen voor de vrijstelling.

Eventueel kan ook aan een combinatie worden gedacht: bijvoorbeeld een maximale emissie of depositiegrens gedurende een bepaald tijdsbestek.

2.3 Onderzoeksopdracht

In het kader van de oplossingsrichtingen voor een aangepaste bouwvrijstelling is een onderzoeksopdracht in voorbereiding. Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de effecten van de bouwsector en de verschillende mogelijke inperkingen daarvan om te komen tot onderbouwing van een vrijstelling waarbij recht gedaan wordt aan de doelstelling van de oorspronkelijke bouwvrijstelling en met inachtneming van de uitspraak.

Omdat zowel op rijksniveau, op provinciaal niveau als op gemeenteniveau veel opgaven en ambities zijn, blijft de wens om de onderzoekslast voor individuele projecten te beperken door een vorm van vrijstelling voor depositie tijdens de bouw- aanlegfase van een project¹⁰. Voorwaarde is onder meer dat hier een juridisch houdbare onderbouwing aan ten grondslag ligt. Het doel achter de bouwvrijstelling - opgaven en ambities kunnen gerealiseerd worden en er zijn geen nadelige effecten door stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden - blijft staan, maar er wordt rekening gehouden met het scenario dat na de uitspraak een andere onderbouwing nodig is.

Als de bouwvrijstelling (deels) onverbindend wordt verklaard, zal gezien het doel van de bouwvrijstelling de vraag worden gesteld om in kaart te brengen of er mogelijkheden zijn voor een nieuwe of aangepaste vrijstelling met een houdbare en navolgbare onderbouwing voor tijdelijke depositie in de aanleg- en bouwfase ten aanzien van de activiteiten van de bouwsector. Het onderzoek zelf moet wetenschappelijke inzichten opleveren en deze worden vervolgens benut voor

¹⁰ Naast andere mogelijkheden zoals een voortoets en een passende beoordeling.

een mogelijke alternatieve bouwvrijstelling, die juridisch houdbaar moet zijn en ecologisch getoetst moet worden. De uitspraak is nodig voor de verdere uitvraag.

Een eerste inschatting is dat een combinatie van partijen hierbij een rol zou kunnen spelen: RIVM en TNO, eventueel in combinatie met de Wageningen University & Research (WUR). TNO heeft eerder onderzoek gedaan naar emissies in de bouwsector. Onderzoeksvragen aan TNO zijn gericht op het inzichtelijk maken van welke emissies bij welk type bouwwerkzaamheden horen en wat qua emissiereductie kan worden verwacht van de verduurzamingsmaatregelen die worden genomen. RIVM heeft kennis en expertise ten aanzien van stikstofdepositie en de effecten op de omgeving. Onderzoeksvragen aan RIVM zijn gericht op het inzichtelijk maken van de effecten van stikstofdepositie afkomstig van bouwwerkzaamheden op de omgeving en in het bijzonder op Natura 2000-gebieden.

De inzet is om kort na de uitspraak te starten met het opzetten van het consortium en het onderzoek. Bij voorkeur starten TNO en RIVM tegelijk met hun onderzoek en wordt gewerkt met een tijdsplan met een gefaseerde oplevering van de resultaten.

DG Landelijk Gebied en Stikstof is opdrachtgever van het onderzoek, maar zoekt nadrukkelijk al in de fase van de opzet van de onderzoeksopdracht interdepartementale en interbestuurlijke afstemming en wil hierin gezamenlijk optrekken. Direct na de uitspraak worden een interdepartementale en interbestuurlijke begeleidingscommissie en stuurgroep opgericht. De voorbereidingen om tot een structuur en invulling te komen zijn in gang gezet.

2.4 Acties en proces na de uitspraak

Allereerst zal de uitspraak juridisch moeten worden geduid. Vervolgens zal moeten worden bekeken wat de impact is van de uitspraak, welke vragen deze oproept en wat mogelijke handelingsperspectieven zijn. Omdat, afhankelijk van de uitspraak, de gevolgen groot kunnen zijn en veel sectoren zal kunnen raken, zal de druk op de vraag naar handelingsperspectief groot zijn.

Om de verschillende vraagstukken uit te werken en met de vraag om handelingsperspectief aan de slag te gaan, wordt (tijdelijk) een aantal interdepartementale en interbestuurlijke subwerkgroepen opgericht die juridische en beleidsmatige vraagstukken uitwerken na de uitspraak. Deze worden aangestuurd door een interdepartementale en interbestuurlijke stuurgroep. De huidige interdepartementale en interbestuurlijke werkgroep in voorbereiding op de uitspraak wordt hiermee vervangen.

Om uiteindelijk handelingsperspectief te kunnen bieden, is de verwachting dat naast kennis en specialismen van verschillende departementen en organisaties waar al mee wordt samengewerkt, ook gebruik moet worden gemaakt van wetenschappelijke kennis en inzichten. Hiertoe is een onderzoeksopdracht in voorbereiding waarbij interdepartementaal en interbestuurlijk wordt samengewerkt. Dit is onder 2.3 toegelicht.

Het is goed mogelijk dat aanvullend op bovenstaande ook andere acties worden ingezet of aanvullend onderzoek wordt uitgevraagd. Zo loopt er een onderzoek in het kader van de energietransitie bij EZK dat zich richt op de onderbouwing van het argument dat energie-infrastructuurprojecten en de benodigde stikstofruimte randvoorwaardelijk zijn voor de reductie van stikstofdepositie in de industrie. Daarnaast zal afhankelijk van de uitspraak door EZK worden gekeken naar de eventuele specifieke gevolgen van de uitspraak voor het project Porthos. Verschillende trajecten kunnen naast elkaar bestaan met hierbij aandacht voor elkaar informeren en afstemming. Vanuit de verschillende departementen en organisaties zal een bijdrage, in de vorm van beschikbare capaciteit en kennis, nodig zijn voor de uitwerking van de verschillende vraagstukken.

3 Communicatie

De communicatie over de (gevolgen van de) uitspraak wordt interdepartementaal nauw afgestemd. Er is in de voorbereiding rekening gehouden met de volgende scenario's:

- De Afdeling oordeelt dat de bouwvrijstelling juridisch houdbaar is en laat deze in stand.
- De Afdeling kan de bouwvrijstelling om meerdere redenen onverbindend verklaren vanwege strijd met de Habitatrichtlijn. Dan kan de bouwvrijstelling niet meer worden gebruikt. (Het is waarschijnlijk dat de Afdeling dan de mogelijkheid biedt om de besluitvorming inzake het project Porthos te herstellen op basis van een project- specifieke ecologische beoordeling).
- De Afdeling houdt de uitspraak in de zaak aan omdat zij prejudiciële vragen wil stellen aan het Hof van Justitie van de EU over de uitleg van artikel 6 van de Habitatrichtlijn.

De QenA's zijn vooral voorbereid op het scenario waarbij de bouwvrijstelling (deels) onverbindend wordt verklaard. De QenA's en kernboodschap worden op de dag van de uitspraak definitief gemaakt conform de duiding van de uitspraak. Om dit goed voor te bereiden is een draaiboek voorbereid en afgestemd. Gezien de impact zal de eerste reactie onderschrijven dat er veel zorgen en vragen zijn, die niet direct beantwoord kunnen worden. Naar verwachting kan rond 16:00 uur een nieuwsbericht met QenA's op aanpakstikstof.nl worden geplaatst met vooral procesmatige antwoorden. Het kabinet gaat de uitspraak goed bestuderen en hoopt snel met oplossingsrichtingen te komen. De Q&A's zullen in de dagen na de uitspraak aangevuld worden met nieuwe antwoorden.

Voor een overzicht van de planning van de dag van de uitspraak wordt naar het draaiboek bijlage 1 verwezen.

Informeren Tweede Kamer

Na de uitspraak wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de eerste juridische duiding. In de brief over toestemmingverlening wordt nader ingegaan op de gevolgen van de uitspraak.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 28 oktober 2022 19:26
Aan: 5.1.2.e 5.1.2.e (BIJ12); 5.1.2.e (BZK);
 5.1.2.e (AZ); 5.1.2.e (BZK); 5.1.2.e
 (lenW); 5.1.2.e
 (RWS); 5.1.2.e
 (BIJ12); 5.1.2.e (lenW); 5.1.2.e (AZ);
 5.1.2.e (BZK); 5.1.2.e
 min fin); 5.1.2.e (AZ);
 5.1.2.e (lenW); 5.1.2.e
 (IPO); 5.1.2.e
 min def); 5.1.2.e (min def); 5.1.2.e
 (provincie Noord-Holland); 5.1.2.e
 (min szw); 5.1.2.e
 (SZW); 5.1.2.e
 (provincie Noord-Holland); 5.1.2.e (Rijksvastgoed)
Onderwerp: Agenda en stukken Werkgroep voorbereiding Porthos-uitspraak (bouwvrijstelling)
Bijlagen: 20221101_BWO_Oplegnotitie_bij_Notitie stand van zaken voorbereiding van de
 mogelijke gevolgen rechtszaak bouwvrijstelling_lijn in.docx; 20221101_BWO_Notitie
 voorbereiding uitspraak bouwvrijstelling tbv BWO Porthos bouwvrijstelling_lijn
 in.docx; 20221101_BWO_Bijlage 1_bij notitie BWO_Draaiboek_lijn in.docx; 20221031
 _Overzicht indeling subwerkgroepen_concept.docx; 20221031_Overzicht
 Deelnemers Stuurgroep en toehoorders_concept.docx; 20221031_Communicatie- en
 mediaaanpak uitspraak Porthos en Q&A.docx

Beste allen,

Hierbij sturen we jullie de agenda en de stukken voor de Werkgroep voorbereiding Porthos-uitspraak (bouwvrijstelling) die op maandag 31 oktober a.s. plaatsvindt van 15.00 – 16.00 uur.

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. BWO 1 november a.s. (bijlagen)
3. Stavaza communicatie
4. Stavaza laatste voorbereidingen dag van de uitspraak
5. Stuurgroep en sub werkgroepen indeling na de uitspraak (bijlagen)
6. Debat Tweede Kamer advies Remkes 3 november a.s.
7. Rondvraag en afsluiting

A.s. maandag willen we benutten om de laatste stavaza door te nemen t.a.v. voorbereidingen op de uitspraak.

Ten aanzien van agendapunt 2: De stukken voor BWO Porthos zijn inmiddels verstuurd aan de bewindslieden vanuit het secretariaat MN&S. Bijgaande stukken zijn vastgesteld en zijn gelijk aan de stukken die we eerder met de werkgroepleden hebben gedeeld die betrokken zijn bij de voorbereiding van de stukken. Het draaiboek voor de dag zelf wordt nog wel iets aangepast; dit lichten we maandag toe.

Ten aanzien van agendapunt 5, bijlage "Overzicht indeling subwerkgroepen": we ontvangen graag per e-mail per departement/organisatie de namen van de collega's die we voor de beschikbare plekken in de werkgroepen kunnen opnemen. Alvast dank.

Overig

- Eerder hebben we document met Q&A's besproken en hierop is feedback gekomen, waarvoor dank. Inmiddels is dit verwerkt en ter informatie vinden jullie de laatste versie in de bijlage. De definitieve versie wordt door de collega's van communicatie en woordvoering gemaakt op de dag van de uitspraak en wordt door hen interdepartementaal en interbestuurlijk afgestemd.

- Het stuk "Scenario's van de mogelijke juridische impact" is eerder besproken in de werkgroep. Op dit moment is het stuk nog in bespreking onder juristen van LNV. Dit stuk zal zijn vervolg krijgen in de sub werkgroep over juridische vraagstukken n.a.v. de uitspraak.
- Aan het onderzoeksvoorstel wordt nog gewerkt en dit moet verder vorm krijgen in de sub werkgroep over het onderzoeksvoorstel.
- Op de dag van de uitspraak plannen we van 16.30-17.00 uur een briefing in voor de leden van deze werkgroep waarin 5.1.2.e en 5.1.2.e de eerste duiding van de uitspraak toelichten. Jullie ontvangen hiervoor nog een vergaderlink.

I.v.m. drukte is het niet gelukt om de agenda en de stukken eerder te versturen, excuses hiervoor.

Mocht bovenstaande vragen oproepen dan horen we het graag.

Alvast goed weekend en tot maandag.

Met vriendelijke groet,
5.1.2.e

5.1.2.e
5.1.2.e 5.1.2.e

.....
Programma Directoraat Generaal Stikstof
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | B-passage 0

M +31 6 5.1.2.e
T +31 5.1.2.e
E 5.1.2.e @minlnv.nl
www.aanpakstikstof.nl

Werkdagen: ma/di/wo/do/vr

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: donderdag 29 september 2022 17:02
Aan: 5.1.2.e
CC: 5.1.2.e
 5.1.2.e
Onderwerp: RE: bwo bouwvrijstelling as maandag - zsm reactie
Bijlagen: DOMUS-22501214-v1-Voorbereiding_BWO_Bouwvrijstelling (6) PWsvp.docx

Ha 5.1.2.e,
 Veel dank. Zie bijgevoegd mijn tracks/opmerkingen.
 Sprak net 5.1.2.e kort en die gaf aan dat nu nog wordt gekeken of het BWO door gaat maandag. Hoort ze straks/morgenochtend.
 Laat ze ons zsm weten. Misschien nota dan maar morgenochtend naar 5.1.2.e en 5.1.2.e sturen en evt MT lid TOP.
 @ 5.1.2.e kan jij bullit over piekbelasters checken in deze concept nota. En 5.1.2.e verder nog aandachtspunten vanuit TOP hierbij? Wie medeparaaf?
 @5.1.2.e: jullie per ommekeer ook nog input op deze nota (komt natuurlijk wat uit de lucht vallen, sowieso goed om kennis van te nemen, komt later nog wel terug)

Gr 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: donderdag 29 september 2022 15:30
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: RE: bwo bouwvrijstelling as maandag - zsm reactie

Dag 5.1.2.e en 5.1.2.e,

Zie hier v1 van de nota. Ben nu vooral benieuwd naar jullie reactie op advies & kernpunten. Graag concrete reactie in track changes.
 @5.1.2.e – vul jij bullit over bronmaatregelen aan?
 Geïnspireerd door de taskforce nota en oudere nota's, toelichting werk ik later uit.
 Ik heb 5.1.2.e geïnformeerd dat dit eraan komt.

Verdere vragen:

- 5.1.2.e - Weet je al wie van B&I meeleeft?
- Wat is deadline voor weekendtas (is mijn eerste keer dat ik dit doe)?

Groeten,
 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: donderdag 29 september 2022 13:37
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: RE: bwo bouwvrijstelling as maandag

Ha 5.1.2.e, super veel dank dat je dit weer oppakt. Ik heb straks wel tijd om mee te lezen.
 Gr 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>

Datum: 29 september 2022 om 13:11:12 CEST

Aan 5.1.2.e @minezk.nl>, 5.1.2.e
@minezk.nl>

Onderwerp: RE: bwo bouwvrijstelling as maandag

Hi,

Ik pak het nu op, stuur over 1,5u een versie met graag jullie toets.

Gr. 5.1.2.e

Van 5.1.2.e @minezk.nl>

Verzonden: woensdag 28 september 2022 17:10

Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>

Onderwerp: bwo bouwvrijstelling as maandag

Hoi

Ik had net BBR aan de lijn, die willen voor bwo as maandag ikv de case porthos/bouwvrijstelling dat as vrijdag in de weekendtas een nota voor MEZK (en 5.1.2.e die MKE vervangt). Met 2-3 belangrijkste punten die ze moet maken in het advies.

Nu zitten we natuurlijk al met nota met tussenstand taskforce. Gaan we die daarin integreren of als bijlage bijvoegen. Neig naar het eerste, evt deel eruit naar bijlage. Morgen maar even kijken wat handig.

Ik kan morgen wel helpen met nota hiervoor, maar niet de lead pakken en werk deze vrijdag niet. Kan 1 van jullie deze pakken?

Heb eerdere nota's alvast bijgevoegd.

Gr 5.1.2.e

Intern
gebruik

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

TER ADVISERING

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Auteur

5.1.2.e

T 06.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

Datum

29 september 2022

Kenmerk

DGKE / 22501214

nota

Vorbereiding BWO Bouwvrijstelling

Kopie aan

Minister Klimaat en Energie

Bijlage(n)

Parafenroute

5.1.2.e Klimaat en Energie	5.1.2.e Realisatie	5.1.2.e Klimaat
5.1.2.e	Energietransitie	5.1.2.e
5.1.2.e	5.1.2.e	
5.1.2.e B&I TOP	BBB:	
	5.1.2.e	

Aanleiding

U heeft maandag 3 oktober van 12:00 tot 12:30 een ~~online breed~~ BWO-overleg (~~webex~~) met MNS, MLNV, SDef, MVRO, MIenW, SIenW over de mogelijke gevolgen van de rechtszaak Porthos inzake de bouwvrijstelling. Aanleiding is de verwachte uitspraak in de tweede helft van oktober. ~~Onderstaande nota is vanuit EZK (K&E — B&I) opgesteld om impact van gevolgen te schetsen en richtingen voor een vervolgplanpak. Doel van het overleg is voorbereiding van die uitspraak en bespreken welke acties naar aanleiding van noodzakelijk zijn, de urgentie te bespreken en welke oplossingsrichtingen verder uit te werken.~~ MKE is verhinderd voor dit BWO en wordt hoog ambtelijk vervangen door 5.1.2.e 5.1.2.e (~~Klimaat~~).

Advies

~~U wordt geadviseerd inbrengen in te brengen~~ dat het evt. vervallen van de bouwvrijstelling vraagt om:

- een woordvoeringslijn inclusief perspectief van project Porthos, het onderwerp van de uitspraak. Dit en 4 andere energietransitieprojecten vragen acute actie om vertraging en mogelijk financiële claims (netten op zee) zoveel mogelijk te beperken te voorkomen.
- energietransitie projecten, gezien het duurzame karakter en urgentie, met voorrang aandacht te geven bij de verdere uitwerking en aanpassing van beleid en regelgeving. Het is ook een randvoorwaarde voor CO2 reductie en om vanuit de industrie een evenredige bijdrage te kunnen leveren aan de stikstofreductie. Dit sluit aan de hoofdpijnen brief Stikstof en bij RepowerEU.
- het herprioriteren van de belangrijkste fysieke opgaven en de inzet van mogelijke toekomstige ontwikkelruimte daarvoor uit het SSRS (nu alleen voor wegen, woningbouw en pasmelders) voor energietransitieprojecten, en parallel de uitwerking van een Rijksstikstofdoelenbank hiervoor EZK.

Met opmerkingen 5.1.2.e (1): We gaan sowieso vertragen, de vraag is hoeveel.

Met opmerkingen 5.1.2.e (2): De energietransitie versterkt het realiseren van klimaat, stikstof en de natuurdoelen en moet dus (bijvoorbeeld in het kader van de VHR) een andere status als bijv. de sectoren woningbouw of mobiliteit krijgen.

Met opmerkingen 5.1.2.e (3): Hier ook netcongestie

Ontvang

Intern gebruik

Pagina 1 van 4

- Aanvullend pakket aan maatregelen voor een snelle klap op stikstofreductie verder gaand dan recent gelanceerde aanpak/coalitieakkoord. Deels via inzet van de 500 mln uit structurele aanpak (vorige kabinetsperiode) maar ook de aanpak van piekbelasters (agro/industrie) wat waarschijnlijk ook in het advies van Remkes zit.

Bullit bronmaatregelen 5.1.2.e

Kernpunten

- Momenteel wordt een woordvoeringslijn als reactie op de uitspraak voorbereid, grotendeels vanuit LNV over de bouwvrijstelling in algemene zin, aangevuld door EZK over de impact op project Porthos. Kern van de woordvoeringslijn is dat er niet direct inhoudelijk gereageerd wordt op de uitspraak, maar eerst tijd wordt genomen voor juridische analyse om impact en vervolgstappen te bepalen. WJZ en communicatie van LNV nemen de regie bij het voorbereiden van de woordvoering. Voor EZK is het van belang dat de woordvoering specifiek aandacht besteed aan project Porthos. RCR-Projectleiders vanuit EZK zijn betrokken om input te leveren aan WJZ en LNV.
- Project Porthos kan het bouwproces niet starten, waardoor FID mogelijk wordt uitgesteld en alternatieve stikstofruimte benodigd is.
- De mogelijke negatieve impact van de uitspraak is significant voor bijsa alle fysieke opgaven en dus ook EZK-beleid en projecten zoals windparken, infrastructuur voor waterstof, elektriciteit (incl. windstroom) CCS en verduurzamingsprojecten in de industrie en nieuwe werklocaties/circulaire industrie. Projecten in de bouwfase lopen risico om met handhavingsverzoeken stilgelegd te worden, projecten die momenteel in vergunningenprocedure zijn hebben geen betrouwbaar en generiek alternatief (tenzij een ecologische beoordeling is goedgekeurd) en aankomende projecten moeten elk op eigen manier een oplossing vinden voor stikstofruimte.
- Voorbeelden van specifieke gevolgen:
 - o Vertraging van minimaal 1,5 jaar voor de aanpak voor netcongestie (verzwaring elektriciteitsnet) en als snelle oplossingen uitblijven ook voor randvoorwaardelijke infrastructuur voor verduurzaming industrie (waterstofinfrastructuur).
 - o Door deze vertraging, en aanvullende vertraging bij bv. Porthos, niet halen van CO2-reductie doelen voor 2030
 - o Grote kans op significante financiële vergoedingen aan Wind op Zee-exploitanten als windstroom niet op het hoogspanningsnet kan worden gebracht.
 - o Industriële bedrijven met relevante stikstofdepositie hebben geen manier om evenredig bij te dragen aan stikstofreductie-aanpak, aangezien projecten voor verduurzaming niet mogelijk zijn zonder stikstofruimte (zie o.a. bullit over infrastructuur).
- Een aantal EZK-projecten vraagt acute aandacht omdat ze momenteel in fase van definitieve besluitvorming van vergunningen zitten. Het gaat hier

Met opmerkingen 5.1.2.e (4):

Kenmerk
DGKE / 22501214

- om: Porthos, Netten op Zee: IJmuiden Ver Alpha en Gamma (totaal 4GW [aanlanding windstroom op Maasvlakte](#)), 380 kV-verbinding Rilland-Tilburg (t.b.v. netcongestie) en Gaswinning Ternaard.
- In afstemming tussen EZK en LNV (taskforce energietransitie-stikstof) zijn een aantal alternatieven voor de bouwvrijstelling opgesteld, waarvan sommige nadrukkelijke politieke afstemming vragen. Er zijn geen alternatieven die, na eventuele vernietiging bouwvrijstelling, direct gebruikt kunnen worden.
 - o LNV start, met betrokkenheid van EZK, meteen na de uitspraak en onderzoek naar de kansen voor een vervangende bouwvrijstelling, waarbij een sectorale vrijstelling voor enkel energietransitieprojecten een optie is.
 - o EZK en LNV hebben in juni een aantal alternatieve scenario's uitgewerkt. In de week van 3-7 oktober ontvangen MEZK, MKE en MNS een nota met update over deze scenario's, inclusief gevraagde besluiten.
 - o Kern van die nota is [een](#) herprioritering van de SSRS ten gunste van energietransitieprojecten, en [een ruimere acceptatie van het instrument](#) ecologische beoordeling [als grondslag voor vergunningverlening](#) door bevoegd gezag LNV bij een beperkt aantal acute projecten [met een laag risico op procederen door milieuorganisaties](#).
 - EZK brengt momenteel de benodigde stikstofruimte voor energietransitieprojecten in kaart, met resultaten eind 2022. Het gaat hierbij om een opsomming van kleine aantallen tijdelijke depositie per bouwproject.
 - [Een mogelijke actie bij het sneuvelen van de bouwvrijstelling is het wegnemen van piekbelasters \(bedrijven met de grootste depositiebijdrage\). Veruit het grootste deel betreft landbouw en een klein deel industrie. NB het is nog maar de vraag \(mede afhankelijk van gebied en uitwerking aanpak\) of dit op korte termijn ontwikkelruimte leidt i.v.m. additionaliteit en juridische processen.](#)

Toelichting

Ontwikkelruimte Energietransitie, circulaire industrie en verduurzaming industrie

- Er is nog geen betrouwbaar overzicht van het tekort aan stikstofruimte voor de energietransitie en circulaire industrie per provincie. Ook zicht op de verduurzaming van de industrie zelf vergt meer aandacht. Veel provincies werken via gebiedsplannen al wel aan het verkrijgen van meer inzicht daarin.

.
.
.

- Buiten reikwijdte

[Redacted content]

Met opmerkingen § 12 (5): Nog niet af, doe ik later.

Buiten reikwijdte

[Redacted text block]

Kenmerk
DGKE / 22501214

Urgentie Energietransitie en stikstof:

- Mocht de bouwvrijstelling eind juni of later onverbindend worden verklaard dan is er zoals gezegd een acuut probleem voor een aantal energieprojecten van nationaal belang (o.a. CO2-opslag, en totaal 4 GW aanlandingen wind op zee) die randvoorwaardelijk zijn voor verduurzaming industrie en halen 2030 CO2-doelen. Dit betreft naast Porthos twee aanlandingen WOZ in Borsele en op de Maasvlakte, de nieuwe 380 kV verbinding in Brabant, gaswinning Ternaard.
- Op iets langere termijn verwachten we dat alle procedures voor nieuwe wind op zee aanlandingen en kavelbesluiten, CCS, de waterstofinfrastructuur en elektriciteitsnetverzwaringen (MIEK/RCR) ook vertraging gaan oplopen als er voor deze projecten niet snel een generieke oplossing komt. Hierover zijn recent ook diverse Kamervragen gesteld.
- De projecten die nu bij de rechter liggen of in de laatste fase van besluitvorming zitten, hebben als plan B een ecologische toets die aantoont dat de kleine en tijdelijke deposities geen significante effecten op de natuur hebben. Op basis daarvan zou het bevoegd gezag Wnb (LNV of provincie) indien nodig alsnog vergunning kunnen verlenen na akkoord op de ecologische beoordeling.
- 5.1.2.i [Redacted text block]
- Enkele transitie projecten, zoals voor de inzet van waterstof, kunnen permanente, zij het beperkte emissies veroorzaken. De bouwvrijstelling is daarvoor geen oplossing. Daarom zijn de andere voorgestelde oplossingen (stikstofbank, ecologische beoordeling, aangepast beleid en regelgeving e.d.) des te belangrijker.

TER ADVISERING

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat
Cc: de Minister voor Klimaat en Energie
Cc: de Staatssecretaris Mijnbouw

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Auteur

5.1.2.e

T 5.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

Datum

26 april 2022

Kenmerk

DGKE / 22188611

Bhm: 22188699

Kopie aan

5.1.2.e

Bijlage(n)

1

nota

BWO bouwvrijstelling stikstof d.d. 29 april 2022

Parafenroute

5.1.2.e B&I

5.1.2.e

5.1.2.e

Realisatie Energietransitie

5.1.2.e

Aanleiding

U heeft op 29 april van 14:30-15:00 overleg met MN&S, MLNV, MVRO, MienW, stasIenW en stasDef over de mogelijke gevolgen van de rechtszaak van het project Porthos (CO2 opslag op de Noordzee met een pijpleiding vanuit de Maasvlakte). In deze zaak is beroep aangetekend tegen de partiele vrijstelling van de natuurvergunningplicht voor stikstofdepositie tijdens de bouwfase van projecten (hierna: de bouwvrijstelling). Met LNV is bijgevoegde gezamenlijke notitie voorbereid die de mogelijk grote gevolgen van deze rechtszaak schetst. U wordt in dit gesprek begeleid door 5.1.2.e 5.1.2.e). MN&S spreekt u en marge mogelijk ook nog aan over de motie Thijssen (PvdA) over NOx-emissie voor de industrie. Haar concept kamerbrief heeft nog aanpassing.

Advies

- U kunt aangeven de in de notitie geschetste gevolgen te herkennen.
- U kunt daarnaast de in onderstaande kernpunten genoemde aandachtspunten benoemen. Voor de korte termijn vragen deze mogelijk aanpassing van eerdere (politieke) keuzes ingeval de bouwvrijstelling bij de rechter in huidige vorm geen stand houdt. Voor de langere termijn vragen deze aandachtspunten mogelijk actie richting Brussel.
- Deze aandachtspunten worden de komende maanden ambtelijk verder uitgewerkt door een taskforce EZK-LNV op directeursniveau.
- U kunt aangeven dat de reactie aan de Kamer op de motie Thijssen over de industrie terughoudend moet zijn. De Kamerbrief heeft nog enige aanpassing zoals ambtelijk voorgesteld (zie laatste kernpunt).

Kernpunten

1. Bij sneuvelen bouwvrijstelling ontstaan acuut problemen voor een aantal energieprojecten van nationaal belang (o.a. CO₂-opslag, en totaal 4,7 GW aanlandingen wind op zee) die randvoorwaardelijk zijn voor verduurzaming industrie en halen 2030 CO₂-doelen. Op iets langere termijn verwachten we dat deels reeds gestarte procedures voor nieuwe wind op zee aanlandingen en kavelbesluiten, CCS, de waterstofinfrastructuur en elektriciteitsnetverzwaringen ook vertraging gaan oplopen als er voor deze projecten niet snel een generieke oplossing komt.

Ontvangen BBR

- Uiteraard gaan we ons best doen voor specifieke oplossingen per project. We doen een beroep op het bevoegd gezag bij N&S hierop met ons mee te denken en ten aanzien van de juridische risico's van deze oplossingen nieuwe jurisprudentie te (helpen) creëren.
- Tegelijkertijd moet erkend worden dat projectspecifieke oplossingen (het ecologisch onderbouwen, salderen of de ADC-toets) er niet voor alle projecten zullen zijn en sowieso vertragingen veroorzaken. Dit pleit voor generieke oplossingen voor energietransitieprojecten.
- 2. Als de Raad van State uitspraak ruimte laat voor inperking van de vrijstelling dan pleit dit ervoor energieprojecten met tijdelijke deposities onder deze inperking zoveel mogelijk doorgang te laten vinden en dus te prioriteren, mogelijk ten koste van projecten in andere sectoren.
- 3. Als de bouwvrijstelling geheel sneuvelt dan is er, naast projecten met structurele deposities, ook voor projecten met tijdelijke deposities tijdens aanleg, ontwikkelruimte nodig als er geen projectspecifieke oplossingen zijn. Die ontwikkelruimte is er nu, op korte termijn, niet of nauwelijks, tenzij:
 - eerdere prioritering van ontwikkelruimte wordt heroverwogen (denk aan prioritering van het vorige kabinet: woningbouw / 7 MIRT projecten, legaliseren PAS melders.
 - een beperkt deel van het transitiefonds van 25mld waar mogelijk ook ingezet wordt voor ontwikkelruimte.
- 4. Een lange termijn generieke oplossing is energietransitieprojecten te kwalificeren als essentiële natuurherstel maatregelen op EU-niveau:
 - Nagenoeg alle energietransitieprojecten dragen op termijn bij aan reductie van stikstofdepositie omdat ze de inzet van fossiele brandstoffen uitfasen. Verduurzaming van de energievoorziening is dus essentieel voor het bereiken van de natuurherstel en de biodiversiteitsdoelen van de Vogel- en Habitatrichtlijnen (VHR). Deze projecten dragen dus bij aan de oplossing van het stikstofprobleem (dit bijv. in tegenstelling tot nieuwe wegen). Vertraging brengt zowel het halen van de klimaat- als stikstofdoelen in gevaar.
 - Het kwalificeren van energietransitieprojecten als maatregelen voor natuurherstel past helaas niet in de huidige juridische interpretatie/jurisprudentie van de VHR. Het helpt wellicht om het gesprek hierover in Brussel aan te gaan omdat we in projecten te maken hebben met conflicterende Europese beleidslijnen (natuur vs energievoorziening verduurzamen). Die werken vertraging in vergunningenprocedures in de hand terwijl de Commissie en alle lidstaten inmiddels zoeken naar versnelling van de transitie, mede vanwege de situatie in Oekraïne,, De Europese Commissie werkt op dit punt aan een aanbeveling (RePowerEU).
 - De motie Thijssen (PvdA), ingediend tijdens CD Stikstof, *verzoekt de regering om concrete doelstellingen te formuleren voor de reductie van industriële NOx-uitstoot om ervoor te zorgen dat de industrie eerlijk bijdraagt aan het oplossen van de stikstofproblematiek*. In het stikstofbeleid wordt voor geen enkele sector op emissie gestuurd maar op depositie. Bovendien is evenredigheid van maatregelen gezien bijdrage aan depositie van belang. In de kamerbrief die LNV op korte termijn uitstuurt, zitten die elementen er nu goed in maar wordt nog steeds gehint op het *steviger en concreter* vormgeven van de bijdrage

van de industrie. Daarmee loopt LNV te veel vooruit op gesprekken met o.a. u over de bijdrage van de industrie aan de oplossing van het stikstofvraagstuk.

Toelichting

1. Acute problemen voor energieprojecten (oa MIEK) en mogelijke oplossingen

- Het beroep tegen de bouwvrijstelling raakt direct het project Porthos maar de uitspraak hierover raakt alle energieprojecten die direct of indirect bijdragen aan CO₂-reductie en die alleen tijdelijk tijdens aanleg stikstofdepositie veroorzaken.
- Porthos heeft, ingeval de vrijstelling geen stand houdt, tevens ecologisch onderbouwd dat de aanlegwerkzaamheden geen significante effecten hebben op de natuur. Het is denkbaar dat door deze motivering het project toch doorgang kan vinden, mits de rechter deze motivering accepteert. 5.1.2.i [redacted]
- Naast Porthos worden ook andere projecten van nationaal belang geraakt, zoals wind op zee en het elektriciteitsnet op land, beide randvoorwaardelijk voor de verduurzaming van de industrie en het behalen van de 2030 klimaatdoelstellingen.
- De aansluiting van 4,7 gigawat aan aanlandingen van wind op zee komt op korte termijn in de problemen als de vrijstelling sneuvelt en er niet onmiddellijk andere oplossingen zijn. Dit betreft:
 - Aansluiting windpark Hollandse Kust west Beta (700 MW) in Beverwijk (op Tata Steel terrein). In dit project is door een actiegroep beroep aangetekend wat mede ziet op stikstof. De Raad van State zitting is op 7 juli a.s. Het is nog niet bekend of er dan een uitspraak is in de Porthos zaak. Ook hier is een ecologische onderbouwing opgesteld die aangeeft dat het project geen significante effecten heeft op natuur. Hierdoor kan het project mogelijk verder als de rechter het ecologisch oordeel accepteert. 5.1.2.i [redacted]
 - windparken IJmuiden Ver Alpha (2 GW) en Beta (2GW) naar resp. Borsele en Maasvlakte). Voor deze projecten worden in juni a.s. de definitieve besluiten gepubliceerd, waarop beroep kan worden aangetekend. Mogelijk dat gedurende de beroepstermijn een uitspraak over de bouwvrijstelling volgt. We onderzoeken nog wat dat betekent voor de procedure.

- Voor de 380 kV netverzwaring in Brabant tussen Rilland en Tilburg (oa. nodig voor afvoer wind op zee) en de gaswinning Ternaard verwachten we na de zomer definitieve besluiten ter inzage te kunnen leggen, waarna de beroepstermijn gaat lopen. Beide projecten maken gebruik van de bouwvrijstelling waarover dan mogelijk inmiddels een uitspraak is gedaan.
- 5.1.2.i [REDACTED]

2. Prioriteren energieprojecten bij gedeeltelijk in stand gehouden vrijstelling

- Afhankelijk van de ruimte die een Raad van State uitspraak laat voor gedeeltelijke instandhouding van een vrijstelling kan overwogen worden juist energietransitieprojecten voorrang te geven.
- Niet omdat de veronderstelling is dat de tijdelijke deposities van deze projecten tijdens aanleg minder effect hebben dan tijdelijke deposities van andere projecten, maar wel omdat zonder de energietransitie de natuur op termijn in elk geval niet zal herstellen. Ze zijn onderdeel van de oplossing en maken het probleem kleiner. Bovendien kennen veel van deze projecten geen deposities in de gebruiksfase, anders dan bijvoorbeeld mobiliteit of woningbouw, waardoor een dergelijke vrijstelling een grote doorbraak zou betekenen.

3. Ontwikkelruimte indien bouwvrijstelling geheel sneuvelt

- Al eerder isesignaleerd dat er maar zeer beperkt ontwikkelruimte is voor de energietransitie/duurzame economie. Een aantal projecten daarin hebben namelijk ook structureel stikstofruimte nodig. Denk bijv. aan de aanvoer van LNG, CO₂ of waterstof per schip. Dit knelt des te meer door situatie Oekraïne/Rusland.
- Zonder bouwvrijstelling neemt de behoefte aan ontwikkelruimte verder toe, die ruimte is dan immers ook nodig voor energie-infrastructuur met tijdelijke deposities, zoals hoogspanningsverbindingen en buisleidingen. Bij TenneT en Gasunie is inmiddels een uitvraag gedaan naar een inschatting van de benodigde stikstofruimte voor elektriciteits- en waterstofinfrastructuur ingeval structureel ruimte nodig zou zijn voor tijdelijke deposities.
- Bij gebrek aan tijdige energie-infrastructuur kunnen bedrijven hun CO₂-reductieplannen niet tijdig realiseren.
- Dit roept vragen op over de eerdere prioritering van het vorige kabinet voor het SSRS (woningbouw en 7 MIRT-projecten). Kunnen energietransitie/MIEK-projecten hierbij worden opgenomen en hoe gaan we prioriteren bij nieuwe ontwikkelruimte? Dit zal mogelijk (nieuwe) politieke keuzes vergen.
- Inzet transitiefonds: zorg omtrent voldoende ontwikkelruimte zit ook in het beeld dat de stikstofbrief van 6 april jl. schetst dat maatregelen bekostigd uit het transitiefonds van 25 mld niet (ook niet op termijn) leiden tot ontwikkelruimte. Ons inziens zou een deel van de 25 mld ingezet moeten worden als stikstofruimte voor nationale opgaven uit het coalitieakkoord indien deze vanwege de stikstofproblematiek niet tot uitvoering kunnen komen en dat juridisch onderbouwd kan worden.

4. Energietransitieprojecten als oplossing voor natuurherstel in Europees perspectief

- De Europese Commissie werkt aan een mededeling (RePowerEU) met daarin maatregelen die moeten leiden tot snellere verduurzaming. Dit is versterkt noodzakelijk door de inval in Oekraïne.
- Onderdeel hiervan is vereenvoudiging en verkorting van vergunningprocedures voor hernieuwbare energie. De commissie is van plan daarover in mei een aanbeveling te publiceren.
- Ambtelijk is door NL ingebracht dat conflicterende Europese beleidslijnen (natuur vs energievoorziening verduurzamen) de versnelling in de weg zitten, in het bijzonder de regels in de VHR die duurzame energieprojecten op een hoop gooien met andere (fossiele) projecten. Ook hier is LNV ambtelijk echter behoorlijk terughoudend gezien eerdere discussies met Brussel – echter zien wij geen beter moment om deze voorstellen in te brengen dan met het huidige momentum.
- De energietransitie beperkt zowel CO₂-uitstoot als stikstofuitstoot. Het netto effect van de energietransitie is op Natura 2000 systeemniveau onmiskenbaar positief en dus noodzakelijk. Dit pleit voor een andere behandeling van deze projecten dan fossiele energieprojecten in de toepassing van de VHR.

Notitie gevolgen rechtszaak bouwvrijstelling

1 Aanleiding

De Coöperatie Mobilisation for the Environment (MOB) is begin november jl. een beroepsprocedure gestart bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de Afdeling) tegen drie besluiten (twee omgevingsvergunningen en de vaststelling van het inpassingsplan) inzake het project Porthos.¹ MOB verzoekt de Afdeling om onder verwijzing naar de partiële vrijstelling van de natuurvergunningplicht voor de gevolgen van de depositie van stikstof gedurende de bouwfase (hierna: bouwvrijstelling) de verleende vergunningen en het rijksinpassingsplan te vernietigen: volgens MOB hadden de genoemde besluiten niet met toepassing van de bouwvrijstelling mogen worden verleend. MOB wil een proefproces entameren over de juridische houdbaarheid van de bouwvrijstelling, waartegen zij principiële bezwaren heeft.

Indien de Afdeling de bouwvrijstelling onverbindend zou verklaren heeft dat niet alleen gevolgen voor het Porthos-project, maar raakt dit alle bouw- en aanlegwerkzaamheden die gebruik (willen) maken of in nog lopende vergunningentrajecten gebruik hebben gemaakt van de bouwvrijstelling in Nederland. De opgaven op onder meer het gebied van de energietransitie, woningbouw, defensie en waterveiligheidsprojecten (dijkversterkingen) komen hierdoor in gevaar, maar ook vele kleinere bouwprojecten. Het is verstandig om voorbereid te zijn op mogelijke gevolgen mocht de bouwvrijstelling onverhoopt onverbindend worden verklaard. Daarom wordt in deze nota geschetst wat mogelijke gevolgen zijn van het scenario waarin de bouwvrijstelling niet door de hoogste rechter wordt geaccepteerd.

2 De rechtszaak en mogelijke uitspraak (scenario's)

Kernpunten rechtszaak:

- De procedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de RvS richt zich tegen het project Porthos van EZK. De beroepen zijn geheel gericht zijn tegen de bouwvrijstelling. De zaak is aangespannen door MOB.
- De zitting heeft plaatsgevonden op 29 maart 2022. Op basis van de zitting is geen zekere inschatting te maken van de inhoud van de uitspraak.
- De Afdeling heeft tijdens de zitting aangegeven dat de uitspraak niet eerder dan 12 weken na de uitspraak en wellicht pas enige tijd daarna kan worden verwacht (niet eerder dan eind juni-begin juli).
- Tegen de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak staat geen hoger beroep open.

Scenario's uitspraken:

- Grofweg zijn de volgende scenario's denkbaar in mogelijke uitspraken van de Afdeling en de gevolgen daarvan:
 1. De Afdeling oordeelt dat de bouwvrijstelling juridisch houdbaar is en laat deze in stand.
 2. De Afdeling kan de bouwvrijstelling onverbindend verklaren vanwege strijd met de Habitatrichtlijn (hierna: Hrl).
 3. De Afdeling houdt de uitspraak in de zaak aan omdat zij prejudiciële vragen wil stellen aan het Hof van Justitie van de EU over de uitleg van artikel 6 van de Hrl.²
 4. De Afdeling geeft het bevoegd gezag gelegenheid tot een nadere specifieke onderbouwing (bestuurlijke lus voor het gebruik van de ecologische beoordeling van Porthos).
 5. De Afdeling doet met of zonder bestuurlijke lus een uitspraak die specifiek betrekking heeft op Porthos en geen algemene strekking heeft.

¹ Het Porthos-project is gericht op het aanleggen, het beheer en exploitatie van een CO2-transport infrastructuur in het Rotterdamse havengebied in combinatie met opslag in de diepe ondergrond onder zee.

² De verwachting is op dit moment niet dat de Afdeling daartoe zal besluiten.

5.1.2.i

■

■

■

■

■

■

3 Gevolgen van een negatieve uitspraak

- Indien de Afdeling de bouwvrijstelling onverbindend zou verklaren heeft dat niet alleen gevolgen voor het Porthos-project, maar raakt dit alle bouw- en aanlegwerkzaamheden die gebruik (willen) maken of in nog lopende vergunningentrajecten gebruik hebben gemaakt van de bouwvrijstelling in Nederland. De opgaven op onder meer het gebied van de energietransitie, woningbouw en waterveiligheidsprojecten (dijkversterkingen) en defensie komen hierdoor in gevaar, maar ook vele kleinere bouwprojecten.
- Dit betekent ook dat we andere Europese verplichtingen (dan Hrl) niet halen: vertraging in plaats van versnelling voor energietransitie en -diversificatie en in de onafhankelijkheid van energie import.

Voor het geval dat de bouwvrijstelling niet door de hoogste rechter wordt geaccepteerd voor projecten is in het interdepartementale DG-overleg van 12 april jl. afgesproken de gevolgen en mogelijke oplossingsrichtingen verder in kaart te brengen. Bijlage 1 bevat de beleidsverkenning die in dat verband is opgesteld.

4

5.1.2.i

•

•

5.1.2.i

•

•

Bijlage 1

Vanuit de eerste inventarisatie van een interdepartementale groep over de mogelijke gevolgen van de rechtszaak over de bouwvrijstelling is het volgende naar voren gekomen:

1. *Afhankelijke projecten: aantallen, sectoren en mogelijke gevolgen*

- Als voorbereiding op een uitspraak is het van groot belang om te weten wat de potentiële impact van het onverbindend verklaren van de bouwvrijstelling is, in soorten besluiten en aantallen projecten en aantallen lopende vergunningaanvragen. Uit het interdepartementale overleg is gebleken dat de potentiële impact van het onverbindend verklaren van de bouwvrijstelling groot is, al is de impact vooraf lastig te kwantificeren. Op basis van eerste gegevens en inschattingen kan het volgende worden gezegd:
- Soorten besluiten rondom projecten en activiteiten die mogelijk worden geraakt:
 - Omgevingsvergunningen vwb natuur en natuurvergunningen (Wnb);
 - Tracébesluiten (voor spoorprojecten);
 - Projectplannen/ bestemmingsplannen/inpassingsplannen (zoals een inpassingsplan zoals dat is vastgesteld voor het Porthos-project);
 - Projecten die door de bouwvrijstelling geen Wnb-vergunning nodig hebben.
- Aantallen en sectoren:
 - Grote en ook kleinere projecten (willen) gebruik maken van de vrijstelling in alle sectoren. Gedacht kan worden aan woningbouwprojecten, energietransitieprojecten en projecten in het kader van nationale veiligheid (dijkversterkingen) en duurzaamheidsprojecten.
 - Het is lastig om de impact te kwantificeren. Er zijn geen precieze aantallen, projecten verschillen in omvang (stikstofdepositie tijdens bouw en ontwikkelfase).
 - Voorbeelden:
 - Het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK), betreft negen verzamelingen van projecten en is randvoorwaardelijk voor 45%³ van de vanuit het klimaatakkoord benodigde emissiereductie tussen 2020 en 2030. Alle MIEK-projecten lopen naar verwachting vertraging op als de bouwvrijstelling vervalt.⁴
 - Effecten voor woningbouw zijn lastig te geven. De inschatting was dat 275.000 woningen zouden zijn geholpen door de bouwvrijstelling. De inschatting vanuit BZK is dat door de introductie van de maximale rekenafstand van 25 km en onvoldoende vulling van het SSRS veel extra woningbouwprojecten in de problemen komen. Geprogrammeerde woningen worden vertraagd.
 - Kleinere projecten – die niet onder voorgaande opgaven vallen – zijn bijvoorbeeld aanlegprojecten van waterschappen (persleidingen, waterbergingen), waterleidingbedrijven (aanleg waterleidingen naar nieuwe woonwijken) vervangings- en renovatie projecten, maar ook grootschalig beheer en onderhoud waarbij bijvoorbeeld het wegprofiel moet worden verbreed in verband met veiligheidsvoorschriften.
- Doorwerking:

Als er geen ruimte is voor een vrijstelling voor de energietransitie projecten, dan is er een acuut probleem voor 5 RCR/MIEK-projecten en op langere termijn voor vergelijkbare andere projecten. Daarmee ontstaan problemen voor het behalen van nationale doelstellingen die uitvoering geven aan andere Europese richtlijnen (dan de Hrl).

 - Porthos: 1 beroep (stikstof) aangetekend door MOB, zitting Raad van State was 29/3, uitspraak over vrijstelling eind juni/begin juli (geen zekerheid).

³ Verduurzaming van industrieclusters t/m 2030 heeft een reductiepotentie van 23,9 Mton reductie van CO₂-equivalenten (scope-1 en -2 emissies; zie Reflectie Kennisinstellingen). 52,6 Mton reductie is in totaal nodig tussen 2020 en 2030.

⁴ Het stikstofteam van EZK is inmiddels aan het kijken naar andere oplossingen voor het MIEK als de bouwvrijstelling vervalt.

- Net op zee Hollandse Kust West beta: 1 beroep (stikstof) aangetekend door Stichting IJmondig, we wachten op een zittingsdatum;
- Netten op zee IJmuiden Ver alfa (Borsele) en beta (Maasvlakte): in juni definitieve besluiten ter inzage. Uitspraak over de vrijstelling komt mogelijk terwijl de beroepsprocedure voor deze projecten loopt;
- 380 kV Rilland-Tilburg: definitieve besluiten voorzien deze zomer;
- Gaswinning Ternaard: definitieve besluiten voorzien voor half september.

Daarnaast zijn er problemen voor andere RCR/MIEK projecten die binnen nu en een paar jaar gaan lopen (afhankelijk van wanneer vergunningaanvraag nodig is). Zoals de (grote) projecten van TenneT voor netverzwaring, de H2 backbone en wind/net op zee (afhankelijk van moment vergunningaanvraag).

- De gevolgen (vertraging, extra kosten etc.) kunnen per type activiteit/ domein etc. verschillen en zijn o.a. afhankelijk van:
 - De fase waarin een project zich bevindt. Sommige projecten hebben bijvoorbeeld nog geen gebruik gemaakt van de bouwvrijstelling, omdat ze zich in de voorbereidende fase bevinden. Andere projecten bevinden zich al in de realisatiefase of bevinden zich ver in een aanbestedingsprocedure, waardoor extra kosten hoog kunnen oplopen als de bouwvrijstelling onverbindend wordt verklaard.
 - De mogelijkheid om toch een projectspecifieke onderbouwing op te stellen, waarbij moet worden aangetekend dat het additionaliteitsvereiste⁵ geldt voor het inzetten van mitigerende maatregelen. Dit kan en zal de daadwerkelijke inzet van deze route in concrete gevallen beperken.

5.12.1

5.1.2.i

Toelichting

Achtergrond bouwvrijstelling

De neerslag van stikstof op Natura-2000 gebieden kan negatieve gevolgen hebben voor de natuur en biodiversiteit. Daarom is voor activiteiten die mogelijk significant negatieve effecten hebben op de beschermde natuurwaarden in Natura 2000-gebieden in beginsel een natuurvergunning nodig. Naast stikstof kunnen ook andere factoren tot gevolg hebben dat een natuurvergunning nodig is. Tot de uitspraak van de Afdeling van 29 mei 2019 waren deze vergunningen voor wat betreft het aspect stikstof gebaseerd op het Programma Aanpak Stikstof (PAS). De Afdeling heeft het PAS deels onverbindend verklaard en het PAS mag daardoor niet meer worden gebruikt als toestemmingsbasis voor nieuwe activiteiten.

Sinds 1 juli 2021 geldt een partiële vrijstelling van de natuurvergunningplicht voor het aspect stikstof in de bouwsector, de 'bouwvrijstelling'. De bouwvrijstelling geldt voor bouw-, aanleg- en sloopactiviteiten. De vrijstelling geldt niet voor de gebruiksfase van wat wordt gebouwd of aangelegd. Een initiatiefnemer hoeft voor een project geen natuurvergunning aan te vragen als er geen andere natuurgevolgen zijn dan de stikstofdepositie.

TER ADVISERING

Aan de Minister voor Klimaat en Energie
Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Directie Klimaat

Auteur
drs. 5.1.2.e
5.1.2.e

T 5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e @minezk.nl

Datum
12 juni 2022

Kenmerk
DGKE-K / 22251986

Bhm: 22254346

Kopie aan

Bijlage(n)
1

Parafenroute

5.1.2.e K&E
5.1.2.e

5.1.2.e B&I
5.1.2.e

5.1.2.e Klimaat
5.1.2.e
(per mail akkoord)

BBR

5.1.2.e NB: MEZK geadviseerd
wel naar BWO te gaan, dus
mogelijk gaat MEZK toch mee.

Aanleiding

U heeft op donderdag 16 juni van 8.30 tot 9.00u een breed BWO Stikstof (met MNnS, MIenW, SIenW, Sdef en AZ) over de mogelijke gevolgen van de rechtszaak Porthos inzake de bouwvrijstelling. Onder coördinatie van LNV is bijgevoegde gezamenlijke notitie voorbereid die de mogelijk grote gevolgen van deze rechtszaak schetst en bevat een eerste uitwerking van mogelijke oplossingsrichtingen. Doel van het overleg is de urgentie te bespreken en welke oplossingsrichtingen verder uit te werken. Het is een vervolg van een BWO op 29 april en recent gezamenlijk bezoek aan Eurocommissaris Sinkevičius. MEZK is verhinderd voor dit BWO en wordt hoog ambtelijk vervangen door Focco Vijselaar (DGBI), MKE wordt begeleid door 5.1.2.e (directeur klimaat).

Advies

U wordt geadviseerd in te brengen dat het evt. sneuvelen van de bouwvrijstelling vraagt om:

- het herprioriteren van de belangrijkste fysieke opgaven en de inzet van mogelijke toekomstige ontwikkelruimte daarvoor uit het SSRS (nu alleen voor wegen, woningbouw en pasmelders) beschikbaar te stellen voor, of daarover te dragen aan rijksdoelenbanken en regionale stikstofbanken;
- energietransitie projecten, gezien het duurzame karakter en urgentie, met voorrang aandacht te geven bij de verdere uitwerking en aanpassing van beleid en regelgeving. Het is ook een randvoorwaarde om vanuit de industrie een evenredige bijdrage te kunnen leveren aan de stikstofreductie. Dit sluit aan de hoofdlijnenbrief Stikstof en bij REpowerEU;
- politieke afweging om bronmaatregelen aanvullend op huidige aanpak (e.e.a. conform Coalitieakkoord zoals het versneld over gaan tot intrekken vergunningen bij piekbelasters veeteelt conform Vlaamse aanpak). En kijken naar mogelijkheden uit de andere sectoren.

Ontvangen BBR

- goed bezien hoe met de versnellingsmaatregelen provincies (bijv. bij Yara) zsm een reductie kunnen bewerkstelligen en bezien hoe gebiedsgericht ook de inzet van het transitiefonds te kunnen benutten.
- de mogelijkheden van ecologische beoordeling van kleine deposities op korte termijn beleidsmatig actief in gaan zetten als alternatief en daarvoor zonodig ook juridisch risico te nemen voor projecten van nationaal belang, zoals de energie transitie.

Kernpunten

- Als voorbereiding op de uitspraak is een interdepartementale inventarisatie gemaakt van projecten en de potentiële impact van het onverbindend verklaren van de bouwvrijstelling. De inschatting (geen volledig beeld) is dat het aantal projecten omvangrijk is en dat het projecten in alle sectoren betreft en dus diverse fysieke ambities CA raakt. O.a. woningbouwprojecten, energietransitieprojecten en projecten in het kader van nationale veiligheid (dijkversterkingen), projecten van defensie en duurzaamheidsprojecten. Zie bijlage bijgevoegde notitie.
- Voor EZK is urgent dat er acuut problemen ontstaan voor een 5 tal energieprojecten van nationaal belang (o.a. CO2-opslag, en totaal 4,7 GW aanlandingen wind op zee) die randvoorwaardelijk zijn voor verduurzaming industrie en halen 2030 CO2-doelen. Op iets langere termijn verwachten we dat deels reeds gestarte procedures voor nieuwe wind op zee aanlandingen en kavelbesluiten, CCS, de waterstofinfrastructuur en elektriciteitsnetverzwaringen ook vertraging gaan oplopen als voor deze projecten niet snel een generieke oplossing komt. En de vraag is wat er gebeurt met projecten die recent als gevolg van de bouwvrijstelling een vergunning hebben gekregen en waarbij nog mogelijkheden voor beroep open staan.
- De notitie schetst een aantal mogelijke scenario's gericht op een nieuwe, aangepaste bouwvrijstelling:
 - A. Aanpassen en aanvullen van het maatregelenpakket, specifiek met het oog op de mogelijkheid van bouwvrijstellingen; Dit door:
 - pakket aan versnellingsmaatregelen n.a.v. de uitvraag bij de provincies inzetten
 - extra 500 mln naar de bouwsector ter verduurzaming aanlegmaterieel
 - out of the box: intrekken van de vergunning van piekbelasters of een wettelijk vast te leggen verplicht reductiepercentage voor *alle* bestaande en nieuwe activiteiten in *alle* sectoren
 - B. Sterkere relatie van de maatregelen met de gebiedsprocessen en gebiedsdoelen (bijv. gebiedsafhankelijk een bouwvrijstelling regelen, gebruikmaken van de stikstofbank, met daartoe specifiek op te richten provinciale doelenbanken);
 - C. Inperken van de reikwijdte van de bouwvrijstelling door een Afstandsgrens, Depositiegrens; begrenzing in tijd; of begrenzing in sectoren;
 - D. Bouwvrijstelling, al dan niet ingeperkt, alsnog onderbouwen met een passende beoordeling.
- Voor uitwerkingsrichting A is een politiek signaal en politieke beslissing nodig: er zal in volle vaart verder moeten worden gewerkt aan het pakket aan de benodigde maatregelen en dat betekent (mogelijk): verder gaan dan recent gelanceerde aanpak/coalitieakkoord. De inzet van andere maatregelen oogt sowieso no regret en zit deels al in de pijplijn. De vraag hierbij in hoeverre ook

naar de inzet van het transitiefonds van 25mld wordt gekeken voor ontwikkelruimte (in de concept wettekst nu uitgesloten).

- Optie At/mD zijn nadrukkelijk ovb van uitspraak RvS/ jur. houdbaarheid en gaat om oplossingen op de langere termijn (onderbouwingen kosten tijd en vervolgens is nieuwe besluitvorming nodig). Als het niet lukt een bouwvrijstelling – al dan niet in aangepaste vorm – voort te zetten, dan kunnen projecten alleen doorgang vinden met een project specifieke passende ecologische beoordeling. Ook kunnen bepaalde projecten een ADC-toets uitvoeren. Dat zijn geen generieke oplossingen. De toepasbaarheid van instrumenten is onder meer afhankelijk van de kenmerken van een project, een locatie en de staat van natuur.
- Als de bouwvrijstelling vervalt, dan is dat reden om de eerdere prioritering van nationale ontwikkelruimte wordt heroverwogen (denk aan woningbouw / 7 MIRT projecten, legaliseren PAS meiders in het SSRS) en ook opzetten rijksdoelenbanken en/of nadere prioritering binnen regionale stikstofbanken. Afhankelijk van de ruimte die een Raad van State uitspraak laat voor gedeeltelijke instandhouding van een vrijstelling (optie C) kan overwogen worden om juist energietransitieprojecten voorrang te geven, gegeven de emissiereducties (CO₂, maar ook stikstof) die die projecten met zich mee brengen (verdienen zichzelf terug).
- Zonder de energietransitie kan de natuur zich in veel gevallen niet herstellen. Ze zijn dus onderdeel van de oplossing en maken het probleem kleiner. Bovendien veroorzaken de meeste van deze projecten geen deposities in de gebruiksfase, anders dan bijvoorbeeld mobiliteit of woningbouw die dat wel doen. Een vrijstelling voor energietransitie projecten zou een grote doorbraak betekenen die alle sectoren ten goede komt. De energietransitie versterkt de natuurdoelen en moet dus (bijvoorbeeld in het kader van de VHR) een andere status als bijv. de sectoren woningbouw of mobiliteit krijgen.
- In de hoofdlijnenbrief stikstof staat de ambitie om knelpunten qua toestemmingsverlening voor verduurzaming weg te nemen. Op dit moment wordt (in navolging van afspraak in MR 1 april bij het vaststellen van deze brief) door LNV/EZK ook gewerkt aan een juridische redenering voor de energietransitie en stikstof met daarin de verschillende scenario's en appreciatie daarvan op een rij rekening houdend met sneuvelen bouwvrijstelling. Hiervoor staat een BWO met MN&S volgend week (22 juni) ingepland.
- Daarbij sluiten we ook aan bij de plannen in het kader van REPowerEU (18 mei gepubliceerd) en de aanbevelingen om vergunningenprocedures voor energietransitie te versnellen (zie toelichting). REPowerEU stelt o.a. voor om de energietransitie aan te merken als dwingende reden van groot openbaar belang, wat de noodzaak van het doorlopen van procedures niet wegneemt, maar de slaagkans wel vergroot.

Toelichting

Ontwikkelruimte Energietransitie, circulaire industrie en verduurzaming industrie

- Er is nog geen betrouwbaar overzicht van het tekort aan stikstofruimte voor de energietransitie en circulaire industrie per provincie. Ook zicht op de verduurzaming van de industrie zelf vergt meer aandacht. Veel provincies werken via gebiedsplannen al wel aan het verkrijgen van meer inzicht daarin. Een enkele provincie (Noord-Holland) heeft plannen voor een industrie roadmap om beter te laten zien wat door de industrie allemaal aan reductie gebeurt, wat versneld kan worden en welke ontwikkelruimte daarvoor nodig is en wat het oplevert.

Buiten reikwijdte

Urgentie Energietransitie en stikstof:

- Mocht de bouwvrijstelling eind juni of later onverbindend worden verklaard dan is er zoals gezegd een acuut probleem voor een aantal energieprojecten van nationaal belang (o.a. CO2-opslag, en totaal 4,7 GW aanlandingen wind op zee) die randvoorwaardelijk zijn voor verduurzaming industrie en halen 2030 CO2-doelen. Dit betreft naast Porthos twee aanlandingen WOZ in Borsele en op de Maasvlakte, de nieuwe 380 kV verbinding in Brabant, gaswinning Ternaard en de aanlanding WOZ Beverwijk (ligt al bij de rechter).
- Op iets langere termijn verwachten we dat alle procedures voor nieuwe wind op zee aanlandingen en kavelbesluiten, CCS, de waterstofinfrastructuur en elektriciteitsnetverzwaringen (MIEK/RCR) ook vertraging gaan oplopen als er voor deze projecten niet snel een generieke oplossing komt. Hierover zijn recent ook diverse Kamervragen gesteld.
- De projecten die nu bij de rechter liggen of in de laatste fase van besluitvorming zitten, hebben als plan B een ecologische toets die aantoont dat de kleine en tijdelijke deposities geen significante effecten op de natuur hebben. Op basis daarvan zou het bevoegd gezag Wnb (LNV of provincie) indien nodig alsnog vergunning kunnen verlenen na akkoord op de ecologische beoordeling.
- **5.1.2.i**
- Enkele transitie projecten, zoals voor de inzet van waterstof, kunnen permanente, zij het beperkte emissies veroorzaken. De bouwvrijstelling is daarvoor geen oplossing. Daarom zijn de andere voorgestelde oplossingen (stikstofbank, ecologische beoordeling, aangepast beleid en regelgeving e.d.) des te belangrijker.

keho valt

!

REPowerEU

- RepowerEU (publicatie 18/5) stelt voor in het thema 'faster permitting procedures' om energietransitieprojecten te laten gelden als dwingende reden van groot openbaar belang, wat de weg opent voor het toch vergunnen van projecten wanneer significante gevolgen voor natuur (stikstof) niet kunnen worden uitgesloten via de ADC-procedure.
- Dit wordt voorgesteld als wijziging van EU Directive 2018/2001, specifiek artikel 16 (a-d), aangevuld met een interpretatie van bestaande directives. Verder wordt de implementatie van renewable go-to areas voorgesteld, waarin

5.1.2.e

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Directie Klimaat

5.1.2.a

vergunningverlening, na de voorafgaande beoordeling op plan- op programmaniveau (met ADC-toets) voor energietransitieprojecten gestroomlijnd en versneld kan worden.

- De EC stelt voor met dit onderdeel van RepowerEU bestaande richtlijnen aan te passen en geeft een aangepaste juridische interpretatie van bestaande wetgeving. De aanbevelingen en invulling van de Commissie verdienen veel waardering en zijn relevant in de relatie tussen de energietransitie en ecologie.
- Aandachtspunt is het omzetten van deze wijzigingen in nationale wetgeving en afstemming met LNV gezien de relatie met de VHR. Dit voorstel is echter nog geen grote verbetering op bestaande wetgeving in Nederland om de energietransitie versneld vlot te trekken. Er is immers nog steeds toestemmingsverlening obv een passende beoordeling (evt via een ADC toets) op het niveau van het plan of programma nodig. Daarnaast is de kans groot dat bovenstaande maatregelen niet van toepassing zijn op CCS-projecten, aangezien deze niet in de scope van het Renewable Energy Directive (RED) vallen. Dit is een aandachtspunt in de verdere ontwikkeling van de voorstellen, aangezien CCS-projecten in Nederland een significante bijdrage leveren aan
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- De positieve Nederlandse grondhouding is een startschot van intensievere appreciatie van RepowerEU t.b.v. Europese dialoog in het najaar door EZK, LNV en evt. overige departementen.

Notitie Analyse mogelijke technische oplossingsrichtingen gevolgen rechtszaak bouwvrijstelling

Concept V07062022

1 Aanleiding

Inleiding

De Coöperatie Mobilisation for the Environment (MOB) is begin november jl. een beroepsprocedure gestart bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de Afdeling) tegen drie besluiten (twee omgevingsvergunningen en de vaststelling van het inpassingsplan) inzake het project Porthos.¹ MOB verzoekt de Afdeling om onder verwijzing naar de partiële vrijstelling van de natuurvergunningplicht voor de gevolgen van de depositie van stikstof gedurende de bouwfase (hierna: bouwvrijstelling) de verleende vergunningen en het rijksinpassingsplan te vernietigen: volgens MOB hadden de genoemde besluiten niet met toepassing van de bouwvrijstelling mogen worden verleend. MOB wil een proefproces entameren over de juridische houdbaarheid van de bouwvrijstelling, waartegen zij principiële bezwaren heeft.

Indien de Afdeling de bouwvrijstelling onverbindend zou verklaren heeft dat niet alleen gevolgen voor het Porthos-project, maar raakt dit alle bouw- en aanlegwerkzaamheden die gebruik (willen) maken of in nog lopende vergunningentrajecten gebruik hebben gemaakt van de bouwvrijstelling in Nederland. De opgaven op onder meer het gebied van de energietransitie, woningbouw, defensie en waterveiligheidsprojecten (dijkversterkingen) komen hierdoor in gevaar, maar ook vele kleinere bouwprojecten. Het is verstandig om voorbereid te zijn op mogelijke gevolgen mocht de bouwvrijstelling onverhoopt onverbindend worden verklaard.

In een eerdere notitie t.b.v. de bespreking in het BWO van 29 april jl. is aangegeven wat de mogelijke gevolgen zijn van het scenario waarin de bouwvrijstelling niet door de hoogste rechter wordt geaccepteerd voor lopende projecten en is op hoofdlijnen al een aantal oplossingsrichtingen genoemd voor het geval dat de Afdeling de bouwvrijstelling onverbindend zou verklaren. Deze notitie geeft een verder uitgewerkt overzicht van de projecten die daardoor geraakt worden en werkt de beschreven oplossingsrichtingen verder uit.

Het DO wordt gevraagd om:

- A. Kennis te nemen van de verdere duiding van de bouwvrijstelling afhankelijke projecten en de mogelijke gevolgen van het onverbindend verklaren van de bouwvrijstelling voor die projecten, zoals beschreven in de bijlage;
- B. Kennis te nemen van de verdere beschrijving van mogelijke oplossingsrichtingen en de daarbij behorende aandachtspunten en voorwaarden;
- C. In te stemmen met het gezamenlijk uitwerken van de oplossingsrichtingen onder:
 - A) Aanpassen en aanvullen maatregelenpakket en;
 - C) Inperken van de reikwijdte van de bouwvrijstelling door een:
 - Afstandsgrens;
 - Depositiegrens;
 - begrenzing in tijd;
 - begrenzing in sectoren;
- D. In te stemmen met een interbestuurlijk af te stemmen uitvraag aan een wetenschappelijke instantie t.b.v. de wetenschappelijk inzichten t.b.v. de uitwerking onder 3 C.

¹ Het Porthos-project is gericht op het aanleggen, het beheer en exploitatie van een CO2-transport infrastructuur in het Rotterdamse havengebied in combinatie met opslag in de diepe ondergrond onder zee.

2 Afhankelijke projecten: aantallen, sectoren en mogelijke gevolgen

Als voorbereiding op de uitspraak is het van groot belang om te weten wat de potentiële impact van het onverbindend verklaren van de bouwvrijstelling is voor wat betreft de soorten besluiten die geraakt worden, aantallen projecten en aantallen lopende vergunningaanvragen. Voor wat betreft soorten besluiten gaat het om omgevingsvergunningen voor wat betreft natuur en natuurvergunningen (Wet natuurbescherming, hierna: Wnb), tracébesluiten (voor spoorprojecten), projectplannen/ bestemmingsplannen/inpassingsplannen en projecten die door de bouwvrijstelling geen Wnb-vergunning nodig hebben. Het gaat om zowel grote als ook kleinere projecten die gebruik (willen) maken van de vrijstelling in alle sectoren en waarbij zowel de rijksoverheid als decentrale overheden bevoegd gezag zijn. Gedacht kan worden aan woningbouwprojecten, energietransitieprojecten en projecten in het kader van nationale veiligheid (dijkversterkingen), projecten van defensie en duurzaamheidsprojecten. Naar aanleiding van de bespreking in het BWO is gevraagd om een nadere informatie over de omvang en het soort projecten die mogelijk worden geraakt wanneer de bouwvrijstelling zou komen te vervallen. In de bijlage is een verdere beschrijving² opgenomen van de nu bekende gegevens over projecten die geraakt worden door een rechterlijke uitspraak waarbij de bouwvrijstelling onverbindend wordt verklaard. De inschatting is dat het aantal projecten omvangrijk is en dat het projecten in alle sectoren betreft.

3 Mogelijke oplossingsrichtingen (afhankelijk van de inhoud en strekking van de uitspraak)

Mogelijke gronden

Vooruitlopend op de uitspraak zijn mogelijke gronden bekeken op grond waarvan de Afdeling de bouwvrijstelling onverbindend zou kunnen verklaren. Gronden zouden *bijvoorbeeld* kunnen zijn:

- I. dat er geen sprake is van een 'geloofwaardig, geborgd en effectief' pakket aan maatregelen dat (op dit moment) de bouwvrijstelling rechtvaardigt;
- II. dat de ecologische onderbouwing/ passende beoordeling ontbreekt, hetgeen wel vereist is op grond van de Wet natuurbescherming en Habitatrichtlijn/ jurisprudentie van het Hof van Justitie ("beoordeling in het kader van artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn is vereist").
- III. dat de gevolgen van de bouwvrijstelling onvoldoende zijn onderzocht, omdat de bouwvrijstelling niet voorziet in enige beperkingen qua hoogte van stikstofdepositie, duur van de activiteit of afstand tot een Natura 2000-gebied.

Mogelijke oplossingsrichtingen

Onderstaand wordt een aantal oplossingsrichtingen verder uitgewerkt om te komen tot een nieuwe, aangepaste bouwvrijstelling. Afhankelijk van de uitspraak van de Afdeling kan een combinatie van oplossingsrichtingen nodig zijn, bijvoorbeeld als de Afdeling oordeelt dat een passende beoordeling van de bouwvrijstelling nodig is en het maatregelen pakket onvoldoende is als onderbouwing voor de bouwvrijstelling. Daarbij is van belang dat het hier vooral gaat om oplossingen op met name de langere termijn (onderbouwingen kosten tijd en vervolgens is nieuwe besluitvorming nodig). Tot slot: als het niet lukt een bouwvrijstelling – al dan niet in aangepaste vorm – voort te zetten, dan kunnen projecten alleen doorgang vinden met een project specifieke ecologische of passende beoordeling. Mogelijk zal daarbij, afhankelijk van het project, kunnen worden volstaan met een voortoets. Daarnaast is er de mogelijkheid om de verder bestaande mogelijkheden toe te passen, waaronder de mogelijkheden zoals genoemd de in 2020 gemaakte notitie 'Lijnen voor vergunningverlening'³. Ook kunnen bepaalde projecten een ADC-toets uitvoeren.⁴ Stikstofbanken

² Op basis van een inventarisatie bij de verschillende departementen en de provincie Noord-Holland.

³ Ambtelijk bekend als de "mandjesnotitie". Het gaat hierbij specifiek om lijnen over a) de beoordeling van kleine, tijdelijke deposities als gevolg van het gebruik van mobiele werktuigen en ander materieel in de aanlegfase van projecten en b) projecten die op korte termijn (bijvoorbeeld in de aanlegfase) leiden tot een tijdelijke geringe toename van stikstofdepositie op een habitat, maar op de langere termijn juist leiden tot een permanente verlaging van deposities op dezelfde habitats ('uitgesteld intern salderen').

⁴ De mandjesnotitie en de ADC-route zijn bestaande mogelijkheden die niet in dit specifieke traject verder worden uitgewerkt, maar die mogelijk ook een oplossing kunnen bieden bij het vervallen van de

en andere vormen van extern salderen zijn mitigerende maatregelen en zouden mogelijk (ook) kunnen worden ingezet bij een projectspecifieke beoordeling. De toepasbaarheid van instrumenten is onder meer afhankelijk van de kenmerken van een project, een locatie en de staat van natuur.

De mogelijke oplossingsrichtingen die verder worden uitgewerkt zijn:

- A. Aanpassen en aanvullen van het maatregelenpakket, specifiek met het oog op de mogelijkheid van bouwvrijstellingen;
- B. Sterkere relatie van de maatregelen met de gebiedsprocessen en gebiedsdoelen (bijv. gebiedsafhankelijk een bouwvrijstelling regelen, gebruikmaken van de stikstofbank, met daartoe specifiek op te richten provinciale doelenbanken);
- C. Inperken van de reikwijdte van de bouwvrijstelling door een:
 - Afstandsgrens;
 - Depositiegrens;
 - begrenzing in tijd;
 - begrenzing in sectoren;
- D. Bouwvrijstelling, al dan niet ingeperkt, alsnog onderbouwen met een passende beoordeling.

Ad A. Aanpassen en aanvullen maatregelenpakket

In deze uitwerkingsrichting gaat het om het versneld treffen van stikstofreducerende- en/of natuurmaatregelen ter onderbouwing van de vrijstelling, zodat deze – al dan niet in aangepaste vorm – alsnog kan worden ingezet. Op basis van het aangevulde pakket kan dan (afhankelijk van de uitspraak van de Afdeling al dan niet met een passende beoordeling) worden aangetoond dat vrijstellingen kunnen worden verleend. Een nieuwe bouwvrijstelling (uitgaande van dezelfde redeneerlijn) zal alleen weer kunnen worden ingevoerd als voldaan is aan de door de Afdeling gestelde voorwaarden: tot die tijd zal een bouwvrijstelling niet kunnen worden heringevoerd. Deze oplossingsrichting is niet alleen van belang in het geval de Afdeling oordeelt dat het pakket onvoldoende is om als onderbouwing voor de vrijstelling te zijn: ook als de Afdeling tot het oordeel komt dat de bouwvrijstelling moet worden gezien in de sleutel van artikel 6, derde lid, Hrl, en een passende beoordeling nodig acht, zal het maatregelenpakket daartoe geschikt moeten zijn. Concreet betekent dit dat als de Afdeling de bouwvrijstelling ziet in het licht van artikel 6, derde lid, Hrl, de voor mitigatie in te zetten maatregelen dan ook o.a. moeten voldoen aan het additionaliteitsvereiste.

Voor deze uitwerkingsrichting is een politiek signaal en politieke beslissing nodig: er zal in volle vaart verder moeten worden gewerkt aan het pakket aan de benodigde maatregelen, in dit geval dan wel specifiek ten behoeve van de onderbouwing van de bouwvrijstelling. Deze optie zou betekenen dat er onmiddellijk ingegrepen zou moeten worden en dat betekent (mogelijk): verder gaan dan coalitieakkoord.

Voor wat betreft de versteviging van de maatregelen zijn de volgende opties genoemd tot verdere invulling van dit pakket:

- i. Het pakket aan versnellingsmaatregelen n.a.v. de uitvraag bij de provincies inzetten. De voorstellen van de provincies voor versnelling van de maatregelen worden op dit moment bekeken. Deze bijdrage van de versnellingsmaatregelen aan verdere reductie van stikstofdepositie in het kader van artikel 6, eerste en tweede lid, Hrl, kan helpen om de deken verder te verminderen. De mogelijke inzet als maatregel t.b.v. toestemmingverlening vergt nadere uitwerking.
- ii. Optie is ook om de gereserveerde 500 miljoen euro aan te wenden voor de versterking van het maatregelenpakket in de bouwsector (in plaats van voor het generieke maatregelenpakket) tot vermindering van de deken.⁵ De gereserveerde 500 miljoen is

bouwvrijstelling. De mogelijkheden voor de ADC-toets voor regionale clusters van woningbouwprojecten en energietransitieprojecten worden in een apart spoor uitgewerkt.

⁵ Afspraak is dat vanaf 2024 met het oog op de partiële vrijstelling de resterende 500 miljoen euro wordt gereserveerd om te borgen dat de stikstofreductiedoelstelling voor in ieder geval 2030 – ten minste 50 procent van de hectares van de voor stikstof gevoelige Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde – ook

bestemd voor versterking van het gehele structurele pakket en niet beperkt tot de bouwsector. Een keuze kan zijn om deze gelden voor de bouwsector in te zetten. Voor de onderbouwing van de bouwvrijstelling op basis van de huidige redeneerlijn is het maatregelenpakket als geheel (inclusief dat specifiek voor de bouwsector) relevant. Voor een mogelijk andere aangepaste vorm van de bouwvrijstelling waarbij de mogelijkheid voor een beroep op de bouwvrijstelling bijvoorbeeld gekoppeld is aan een emissiereductiepercentage per sector kan dat anders zijn (zie onderdeel C).

Aandachtspunt daarbij is dat de natuur- en stikstofdoelstellingen ook met een verschuiving van de maatregelen nog steeds moeten worden behaald.

- iii. Aanpak in versnelde vorm ten opzichte van nu waarbij het pakket verder onontkoombaar wordt vastgelegd. Daarbij kan ook (out of the box) worden nagedacht over aanvullende maatregelen. Bij deze optie wordt niet alleen het maatregelenpakket versterkt door middel van verdere aanvullende maatregelen, maar wordt ook door middel van in bestuurlijke afspraken en/of wetgeving of anderszins vastgelegde onontkoombare aanpak verder zeker gesteld dat stikstofdoelen worden gehaald en maatregelen worden uitgevoerd. Aandachtspunt is wel dat de effecten van deze maatregelen ecologisch en juridisch gezien moeten vaststaan, voordat toestemmingverlening op basis van projectmaatregelen mogelijk is.

Bij "out of the box" kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het intrekken van de vergunning van piekbelasters of een wettelijk vast te leggen verplicht reductiepercentage voor *alle* bestaande en nieuwe activiteiten in *alle* sectoren.⁶

NB: Aandachtspunt is dat de mogelijkheden voor versnelling van en/of aanvullende stikstofreducerende maatregelen op dit moment zeer beperkt zijn binnen de huidige politieke kaders (coalitieakkoord). Ook zal dit op de korte termijn geen ruimte bieden voor de problematiek die direct na de uitspraak kan ontstaan, aangezien de bronmaatregelen pas gebruikt kunnen worden als zeker is dat ze daadwerkelijk ruimte opleveren. Ook zal de versteviging van het pakket zoals nodig voor de bouwvrijstelling moeten worden gezien in het licht van andere lopende ontwikkelingen (naast natuurherstel en -verbetering o.a. ook de PAS-melders, de maximale rekenafstand e.d.): het pakket aan maatregelen zal dit alles moeten kunnen dragen, waarbij het onderscheid tussen de maatregelen die al nodig zijn uit hoofde van artikel 6, tweede lid, Hrl en de maatregelen t.b.v. de toestemmingverlening duidelijk moet zijn om aan de PAS-uitspraak te kunnen voldoen.

Ad B. Sterkere relatie met gebiedsprocessen en gebiedsdoelen (bijv. gebiedsafhankelijk een bouwvrijstellingsachtig instrument regelen, gebruikmaken van regionale stikstofbank)

In deze uitwerkingsrichting wordt meer de nadruk gelegd op de mogelijkheden die de gebiedsprocessen en de gebiedsdoelen bieden voor het kunnen realiseren van activiteiten die nu gebruik maken van de bouwvrijstelling.

Regionale bouwvrijstelling

Gedacht kan worden aan een *regionale bouwvrijstelling* die per provincie of per regio wordt vastgelegd. Daarbij zullen lokale, regionale omstandigheden bepalend kunnen zijn in hoeverre een bouwvrijstelling voor iedere regio of provincie mogelijk is. Bij deze optie is meer inzicht vereist in

bij tegenvallende ontwikkelingen, wordt gehaald. Aanvullende maatregelen in of buiten de bouw zijn erop gericht om maximaal effect en stikstofreductie binnen het structurele pakket te verzekeren. Op basis van de evaluatie van de bronmaatregelen in 2023 zal nader worden besloten over de inzet van de gereserveerde middelen.

⁶ Een mogelijkheid om verdere toename van stikstof te voorkomen en bestaande emissies te verlagen is het aanscherpen van bestaande eisen aan activiteiten vanuit het oogpunt van duurzaamheid. Dat betekent dat via aangescherpte normen in wet- en regelgeving dwingend een reductie van emissies wordt opgelegd. Normering is daarmee een instrument om onontkoombaarheid als onderdeel van de verdere aanpak stikstof vorm te geven. Hieraan wordt momenteel al gewerkt voor bepaalde sectoren. Specifieke aandacht is er daarbij voor emissies bij activiteiten waarbij sprake is van verbrandingsprocessen (vanwege NO_x uitstoot) en houden van dieren (vanwege ammoniakuitstoot). Bij de verdere invulling zijn desgewenst keuzes te maken over voor welke activiteiten (en sectoren) deze aangescherpte eisen gaan gelden.

de staat van de natuur, in ieder geval in de regio of de provincie, waar de bouwvrijstelling gaat gelden. In een gebiedsproces in relatie met de daarbij geldende uit te werken gebiedsdoelen zal een dergelijke bouwvrijstelling kunnen worden uitgewerkt. Een vrijstelling is, afhankelijk van de uitspraak van de Afdeling, dan alleen mogelijk als op basis van objectieve gronden op voorhand significante effecten voor elk Natura 2000-gebied kunnen worden uitgesloten dan wel een passende beoordeling is uitgevoerd op basis waarvan met zekerheid aantasting van de natuurlijke kenmerken kan worden uitgesloten. Tenslotte moet een eventuele regionale bouwvrijstelling voldoen aan eventuele nadere eisen van de Afdeling.

Stikstofbank (door middel van specifieke provinciale doelenbanken)

Een andere mogelijkheid voor deze projecten zou het oprichten en vullen van specifieke provinciale doelenbanken binnen provinciale stikstofbanken. Middels een specifieke doelenbank kan stikstofdepositie ruimte ingelegd en ter beschikking worden gesteld voor de activiteiten die gebruik zouden willen maken of hebben gemaakt van de bouwvrijstelling. Randvoorwaarde daarbij is dat de maatregelen die voor die banken worden getroffen op zichzelf ook stevig en gericht zijn, en dat de ruimte aantoonbaar additioneel is ten opzichte van hetgeen nodig is voor het structureel borgen van behoud en herstel.⁷ Het bevoegd gezag zorgt ervoor dat een stikstofbank voldoet aan de voorwaarden die onder meer in de jurisprudentie aan stikstofdepositiebanken zijn gesteld.

Dat betekent onder meer dat (de omvang en locatie van) vrijvallende ruimte op een uniforme en gevalideerde wijze wordt bepaald. Hiermee wordt het mitigerende karakter van saldering via de stikstofbank gewaarborgd. Om te voldoen aan het al genoemde vereiste van additionaliteit moet de beoogde vulling voor de stikstofbank (de effecten van de maatregelen) geschikt en beschikbaar zijn om later weer uit te geven. Additionaliteit is alleen aantoonbaar wanneer een voldoende geborgd en effectief maatregelen pakket vast staat waarmee ook zonder nieuwe projecten en de daarvoor in te richten stikstofbank aan de instandhoudingsdoelen kan worden voldaan.

Specifieke provinciale doelenbanken kunnen een oplossing zijn voor met name regionale projecten. Voor projecten met een mitigatie opgave voor een groter gebied is deze oplossingsrichting minder praktisch, omdat dan beroep moet worden gedaan op meerdere provinciale banken of eventueel een toekomstige rijksdoelenbank. Bij de verdere uitwerking zal ook de prioriteringsvraag kunnen gaan spelen met betrekking tot welke activiteiten met voorrang gebruik kunnen maken van de ruimte in de specifieke provinciale doelenbank.

Aandachtspunt is, net als bij de regionale vrijstelling, dat dit op korte termijn geen oplossing zal bieden voor de problematiek die direct na de uitspraak kan ontstaan. Op korte termijn zijn er geen of zeer weinig maatregelen die getroffen kunnen worden waarmee snel vulling van de specifieke doelenbanken gerealiseerd kan worden.

Ad C. Inperken van de reikwijdte van de bouwvrijstelling

De huidige bouwvrijstelling heeft betrekking op bouw- sloop en eenmalige aanlegactiviteiten en regelt voor deze activiteiten een vrijstelling van de natuurvergunningplicht voor het aspect stikstof gedurende de bouw- en aanlegfase. Een mogelijkheid voor een nieuwe of aangepaste vrijstelling is om de reikwijdte van een bouwvrijstelling te beperken door het hanteren van een afstandsgrens, een depositiegrens, begrenzing in de tijd of een beperking binnen de bouwsector. Aanvullend hierop is ook dan, afhankelijk van de uitspraak van de Afdeling een passende beoordeling nodig voor het resterende deel aan activiteiten dat niet onder aangepaste vrijstelling valt.

Afstandscriterium

Gekozen kan worden voor een afbakening van projecten met een bepaalde afstand tot een Natura 2000-gebied die geen gebruik kunnen maken van de vrijstelling (te regelen in de amvb) of te kiezen voor een afstandscriterium. De lokale depositie van bouwactiviteiten wordt hiermee 'afgeknipt' van de dekenbijdrage van bouwactiviteiten. Daarmee worden de effecten van stikstof, als gevolg van de met de vrijstelling te realiseren activiteiten, op de stikstofgevoelige habitattypen

⁷ Bevoegde gezagen zullen een onderbouwing moeten geven waaruit blijkt dat de inspanningen t.b.v. depositiereductie ten gunste van de natuur (maatregelen t.b.v. artikel 6, tweede lid, Hrl) afdoende zijn, waardoor depositiereductie via saldering (maatregelen t.b.v. artikel 6, derde lid, Hrl) ten gunste van ontwikkeling kan worden ingezet.

en leefgebieden van soorten, beperkt. Bij de verdere uitwerking kan ook worden gekeken naar de onderbouwing van de maximale rekenafstand.

Maximale emissie en/of depositie

Onder de algemene noemer 'bouwgerelateerde activiteiten' is sprake van veel variëteit in omvang van uitstoot van emissies. Met een introductie van een emissiegrens of depositiegrens kunnen grote (individuele) projecten en piekbelasters worden uitgesloten. Er kan worden gedacht aan getrapte criteria waarbij de toegestane emissiegrootte of depositiegrens wordt gekoppeld aan de afstand tot het natuurgebied.

Begrenzing in de tijd

Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn om bouwactiviteiten die gedurende lange tijd op dezelfde locatie plaatsvinden uit te zonderen van de vrijstelling. Dit volgt uit de notie dat tijdelijkheid een vereiste is om voor de vrijstelling in aanmerking te komen. Daarbij kan worden gedacht aan een termijn van 5 jaar zoals ook onder het PAS gold. Een afbakening van tijd alleen doet echter weinig aan de (cumulatieve) grootte van de belasting op een individueel gebied door de vrijstelling.

Begrenzing in sectoren

De vrijstelling kan verder worden beperkt door het expliciet benoemen van aantal categorieën die voor de vrijstelling in aanmerking komen (bijvoorbeeld woningbouw) of andersom, categorieën aan te wijzen die expliciet niet in aanmerking komen voor de vrijstelling.

Eventueel kan ook een combinatie worden gedacht: bijvoorbeeld een maximale emissie of depositiegrens gedurende een bepaald tijdsbestek.

Ad D. Bouwvrijstelling alsnog onderbouwen met een passende beoordeling.

De bouwvrijstelling is gebaseerd op de structurele aanpak stikstof, in het bijzonder het maatregelenpakket, zoals het kabinet die aanpak in de Kamerbrief van 24 april 2020 uiteen is gezet (in de sleutel van artikel 6, eerste en tweede lid, Hrl). Daarmee wordt op een andere dan gebruikelijke wijze invulling gegeven aan de voortoets en passende beoordeling.⁸ Dit is een nieuwe werkwijze waarvan de vraag is of deze gedachtelijk zich verdraagt met de PAS-uitspraak, waarin is aangegeven dat de maatregelen uit hoofde artikel 6, tweede en derde lid, Hrl moeten kunnen worden onderscheiden. Het is dan ook de vraag of de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State hiermee "instemt". Mocht de Afdeling hierin niet meegaan en oordelen dat voor een bouwvrijstelling een passende beoordeling nodig is (vanuit de projecttoets van artikel 6, derde lid, Hrl) dan vergt dat dat voor alle activiteiten die onder de vrijstelling vallen duidelijk is (met behulp van natuurdoelanalyses) wat de effecten op de natuur zijn, waarbij significante effecten moeten kunnen worden uitgesloten. Gelet op de aard van de activiteiten vergt dat een andere onderbouwing van een nieuwe of aangepaste vrijstelling en zal dat ecologisch onderzoek vergen naar of een dergelijke onderbouwing mogelijk is. Wellicht dat projecten door kunnen gaan nadat een passende beoordeling is gedaan maar het kost in ieder geval tijd en kan daardoor vertragend werken. Alle hierboven genoemde voorstellen zijn dan te zien als mogelijkheden om de reikwijdte van de passende beoordeling te beperken.

⁸ Een vrijstelling is alleen mogelijk als op basis van objectieve gronden op voorhand significante effecten voor elk Natura 2000-gebied kunnen worden uitgesloten dan wel een passende beoordeling is uitgevoerd op basis waarvan met zekerheid aantasting van de natuurlijke kenmerken kan worden uitgesloten. Bij de huidige bouwvrijstelling ontbreekt een voortoets of passende beoordeling betrekking hebbend op de effecten van de activiteiten van de vrijstelling. De onderbouwing van de huidige bouwvrijstelling is met de eerder genoemde redeneerlijn ingevuld.

Bijlage Overzicht reacties op inschatting gevolgen bij het vervallen van de bouwvrijstelling

EZK

Mocht de bouwvrijstelling eind juni of later onverbindend worden verklaard dan is er een acuut probleem voor een aantal energieprojecten van nationaal belang (o.a. CO2-opslag, en totaal 4,7 GW aanlandingen wind op zee) die randvoorwaardelijk zijn voor verduurzaming van de industrie en het halen 2030 CO2-doelen. Deze procedures van deze projecten liggen deze zomer ter beoordeling voor bij de Raad van State. Het gaat hierbij om:

- Aanlanding (infrastructuur) voor 4,7 GW wind op zee (Hollandse Kust west Beta, IJmuiden Ver Beta & IJmuiden ver Alpha)
- 380kv elektriciteits-infrastructuur (verbinding Zuid-West Oost en station Tilburg) ter vermindering van transportschaarste en capaciteit op het stroomnet
- CCS project Porthos
- Gaswinning Ternaard

Daarnaast is de verwachting dat alle procedures voor nieuwe wind op zee aanlandingen en kavelbesluiten, CCS, de waterstofinfrastructuur en elektriciteitsnetverzwaringen significante vertraging op gaan oplopen als er voor deze projecten niet snel een oplossing komt. In ieder geval zorgt het vervallen van de bouwvrijstelling voor vertraging van de 31 energie-infrastructuur projecten in het Meerjarig Investeringsprogramma Energie & Klimaat, waardoor de ambitie voor CO2-reductie en NOx-reductie (instrumenteel voor de stikstof-aanpak) vanuit de industrie- en elektriciteitssector voor 2030 niet haalbaar is. De uitvoering en het tempo van het klimaatakkoord voor 2030 staat hierdoor op het spel. Tenzij maatwerk-oplossingen en prioriteit voor de energietransitie worden verzorgd, blijft dit probleem na vervallen van de bouwvrijstelling bestaan. Daarnaast is er blijvend aandacht nodig voor een paar energietransitieprojecten die in exploitatie-fase stikstof uitstoten, zoals project Aramis.

BZK

Vanuit het ministerie van Binnenlandse zaken (BZK) is een inschatting gegeven dat de bouw van ongeveer 940.000 woningen in de problemen komt als de bouwvrijstelling zou komen te vervallen. Deze inschatting is in opdracht van het ministerie gemaakt door adviesbureau ANTEA. Voor de basisuitgangspunten van de rekenresultaten wordt verwezen naar het rapport "Landsdekkend stikstofbeeld, Woningbouwontwikkelingen tot het jaar 2040, Rapportage 1^e fase, Antea Group, 15 december 2020".

Er wordt opgemerkt dat verschillende aannames zijn gedaan en dat het getal van 940.000 woningen worst case is. Het gaat om substantiële aantallen omdat binnen veel projecten gebruik is gemaakt van de bouwvrijstelling. Op welke manier de projecten worden geraakt en of er oplossingen zijn, hangt af van de projecten en het al dan niet beschikbaar zijn van eventuele alternatieven. Zo wordt de SSRS genoemd, waarbij er een afhankelijkheid is van de vulling. Afhankelijk van het project zijn wellicht oplossingen mogelijk.

Gezien de gevoeligheid van de gegevens wordt voorgesteld alleen algemene cijfers en geen specifieke regio's of projecten te benoemen.

IenW

Buiten reikwijdte

[Redacted text block]

Buiten reikwijdte

Provincie Noord-Holland

De provincie schat in dat bijna alle woningbouwprojecten op een manier zullen worden geraakt als de bouwvrijstelling zou komen te vervallen. Stikstof speelt voor vrijwel alle grote woningbouwlocaties binnen de provincie Noord-Holland een rol, gezien de nabijheid van de planlocaties tot, en de overbelaste staat van, N2000. De inschatting is dat het vervallen van de bouwvrijstelling zal resulteren in problemen en vertraging.

Om een algemeen beeld te geven van welke infrastructurele uitvoeringsprojecten in Noord-Holland risico's lopen m.b.t. stikstof wordt een eerdere inventarisatie benut die werd opgesteld voordat de bouwvrijstelling kwam. Om specifieker antwoord te geven op de vraag wat de gevolgen voor Noord-Holland zijn als de bouwvrijstelling zou komen te vervallen, zou de inventarisatie moeten worden herhaald. Immers projecten zijn inmiddels een stuk verder, zijn soms volop in uitvoering en zijn soms al afgerond. Daarnaast zijn er eveneens nieuwe projecten. Zonder nieuwe inventarisatie wordt geschat dat het nog steeds om ongeveer 15 projecten gaat. Daarbij wordt op gemerkt dat bij de meeste van de projecten met risico's, gezien de beperkte uitstoot, de 0,05 mol/2 jaar regel uit de 'mandjesnotitie' kon worden toegepast. De provincie geeft aan dat bij het vervallen van de bouwvrijstelling het opnieuw kunnen hanteren van de 0,05 regel een oplossing zou kunnen zijn.

Provincie Noord-Holland geeft aan dat niet alleen projecten in de aanleg- en bouwfase in de problemen dreigen te komen maar dat er ook nu al problemen zijn met betrekking tot de gebruiksfase. Dit reikt verder dan de scope van de bouwvrijstelling die alleen voor de aanleg en bouwfase geldt.

Verdere getroffen categorieën zijn de verduurzaming industrie, waterstofeconomie, energie infrastructuurprojecten, energietransitie windmolens en zonneparken. Bijvoorbeeld in de Cluster energie strategie NZKG staan een groot aantal concrete projecten die wellicht niet gerealiseerd kunnen worden als de bouwvrijstelling vervalt.

Defensie

Als de bouwvrijstelling zou verdwijnen dan heeft dat grote gevolgen voor het ministerie van Defensie. Vastgoed van Defensie is vaak gelegen in natura2000 en stikstofgevoelige gebieden. Activiteiten van Defensie kunnen bijna nooit op een andere plek.

Geschat wordt dat het op korte termijn ongeveer 50 bouwprojecten betreft die in uitvoering zijn, waarvan aanbesteding is geweest of die ver in de voorbereiding zijn. Veel van de bouwontwikkelingen hangen met elkaar samen. Zo kan op een plek worden gesloopt en op een andere plek worden gebouwd. Dit kan gaan om dezelfde locatie of om een verplaatsing een andere locatie.

Verschillende projecten lopen risico om geraakt te worden als de bouwvrijstelling zou vervallen. De meeste van 'geraakte' projecten zijn voor Defensie cruciaal en raken de zogeheten gereedstelling. Op korte termijn gaat het om de radar in Herwijnen, de SF-Schietfaciliteit in Soesterberg en het (verbeteren van) diverse magazijnen. Daarnaast betreft het eveneens kantoor- en kazernegebouwen, zoals brigadehoofdkwartieren, de locatie voor JIVC en andere grote projecten, zoals de Bernhardkazerne.

Binnenkort verschijnt een kamerbrief over het programma concentreren, vernieuwen en verduurzamen van Defensie. Met dit programma wordt beoogd om de exploitatie van het vastgoed van Defensie in balans te brengen. In dit programma worden onder andere veel bouwactiviteiten beschreven. Hoewel deze niet op korte termijn plaatsvinden is dit programma voor Defensie van groot belang.

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

TER ADVISERING

Aan de Minister voor Klimaat en Energie

5.1.2.e

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Directie Warmte en Ondergrond

Auteur

5.1.2.e

T 070 5.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

Datum

15 juni 2022

Kenmerk

DGKE-WO / 22260977

Bhm: 22260979

Kopie aan

5.1.2.e

nota

BWO 22 juni MKE-MN&S over resultaten taskforce
stikstof EZK-LNV

Parafenroute

5.1.2.e

Klimaat, 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e Realisatie

Energietransitie
5.1.2.e

BBR

5.1.2.e

Bijlage(n)

Aanleiding

In navolging van de afspraak in de Ministerraad van 1 april (vaststellen hoofdlijnenbrief Stikstof) is door EZK en LNV gewerkt aan het opstellen van een juridische redeneerlijn voor de energietransitie en stikstof met daarin de verschillende scenario's en appreciatie daarvan op een rij. Dit vanuit de ambitie om knelpunten qua toestemmingverlening voor verduurzaming (energietransitie) weg te nemen. En vanuit de urgentie van de Raad van State-procedure van het project Porthos/bouwvrijstelling, waarbij de mogelijkheid bestaat dat de bouwvrijstelling door de Raad van State onverbindend wordt verklaard. Onder coördinatie van een taskforce op directeurs-niveau EZK-LNV is een redeneerlijn opgesteld, waarvoor in deze nota politieke besluitvorming en sturing wordt gevraagd op de verdere uitwerking en implementatie van de kansrijke juridische scenario's. Deze scenario's zijn een uitwerking van de interdepartementaal opgestelde nota met oplossingsrichtingen ingeval de bouwvrijstelling sneuvelt. Een gelijkkluidende nota wordt aan de MN&S gestuurd.

Advies

De EZK-LNV taskforce adviseert het volgende:

- Kennis te nemen van in totaal acht geïnventariseerde juridische scenario's (zie tabel in toelichting) en bijhorende waardering vanuit EZK (Klimaat & RE) en LNV (NVLG & DGLGenS).
- Instemmen met de uitwerking van scenario's 1-5. De overige scenario's hebben onzekere impact en/of lange doorlooptijden of er zijn vraagtekens bij uitvoerbaarheid.
- Voor energieprojecten van nationaal belang (RCR/MIEK) die op korte termijn vergunningen nodig hebben (indien bouwvrijstelling sneuvelt) de ecologische beoordeling onder voorwaarden, ondanks de nodige risico's, als begaanbare route voor toestemmingsverlening te bestempelen. Dit omdat er geen andere korte termijn oplossingen zijn en deze projecten anders stil komen te liggen.

Afhoord met
de ingezette
hoers en uit
te werken
scenario's.

In latere
fase bezie
of - ook voor
draagvlak-
aanvullende
normering voor
E-afra
projecten
mogelijk is.

Ontvangen BBR
Dank aan
betrokken
omgeving van
projecten.

- Erkenning dat de energietransitie randvoorwaardelijk is voor duurzaam natuurherstel en de enige manier voor de industrie om zowel evenredig bij te dragen aan oplossingen voor de stikstofproblematiek als om de CO2 doelen te halen.
- Om die reden in te stemmen met het (als middellange termijn oplossing) toewerken naar een prioritaire status voor energietransitie-projecten rondom toestemmingverlening stikstof. Dit mede in het licht van EC-voorstellen uit RepowerEU 'faster permitting' om o.a. energietransitie-projecten als 'overriding public interest' aan te merken. Verdere appreciatie hiervan in zomer/najaar '22 vraagt commitment en capaciteit van EZK en LNV.

Kernpunten

- De taskforce concludeert dat bij sneuvelen bouwvrijstelling op de korte termijn alleen de ecologische beoordeling (scenario 5) voor de korte termijn ondanks alle risico's het enige instrument is om tot een natuurvergunning te komen. Overige scenario's bieden pas perspectief op middellange termijn.
- Op DG-niveau (DGKE-DGNatuur) is besproken dat de ecologische beoordeling voor beperkte en tijdelijke deposities een begaanbare route zou moeten zijn voor toestemmingsverlening bij de bouw van energietransitie projecten. Dit als extern salderen geen of onvoldoende soelaas biedt en als te komen is tot een juridisch houdbare afbakening van projecten. Jurisprudentie hierover kan een positief signaal geven over de houdbaarheid mits zorgvuldig voorbereid.
- Scenario 1 en 3 vragen om een afwijkende (prioritaire) positie van energietransitie-projecten t.o.v. projecten vanuit andere sectoren (o.a. woningbouw, mobiliteit) om effectieve uitwerking mogelijk te maken.
- Voor de (middel)lange termijn lijkt inzetten op het aanmerken van de energietransitie als dwingende reden van groot openbaar belang de meest kansrijke oplossing. Dit is in lijn met de EC voorstellen RepowerEU en de door de EC voorgestelde derogaties voor energietransitie-projecten (overriding public interest) (scenario 2).
- In de tussentijd kan uitgewerkt worden voor welke projecten uitgesteld intern salderen een oplossing biedt, en of bij deze maatregel uitzondering op de 25km-grens mogelijk is (scenario 4).

Toelichting

- Onderstaande tabel toont de juridische scenario's die vanuit EZK-LNV het meest kansrijk worden ervaren als alternatief voor de bouwvrijstelling. In deze tabel wordt aandacht gegeven aan risico's, actiepunten en verwachte termijn voor implementatie.

5.1.2.i

Voorgestelde scenario's	Waardering -/0/+	Aandachtspunten	Termijn voor implementatie in wet- en regelgeving
1] Beperkte bouwvrijstelling voor energietransitie-projecten	EZK: + LNV: +	Afhankelijk van uitspraak RvS. Juridische onderbouwing uitwerken voor energietransitie projecten en toetsen bij RvS.	1 jaar, afhankelijk van doorlooptijd AMvB en voorhang bij beide kamers en advisering RvS.
2] Kwalificeren energietransitie-projecten als maatregel natuurherstel & dwingende reden van openbaar belang. (RepowerEU)	EZK: + LNV: 0/+	RepowerEU biedt aanknopingspunten. Vervolg uitwerken in appreciatie RepowerEU met LNV (zomer/najaar '22). Kansen vanuit dwingende reden van openbaar belang & interpretatie VHR gezamenlijk uitzoeken tussen LNV-EZK.	Middel/lang, afhankelijk van RepowerEU en instrumentkeuze
3] (Her)prioritering van beschikbare ontwikkelruimte SSRS	EZK: + LNV: 0/+	Vraagt gewijzigde politieke afweging voor prioriteit energietransitie-projecten (MIEK/RCR) t.o.v. MIRT, woningbouw & PAS-melders in SSRS. Zonder herprioritering (aanpassing van de regeling) geen ruimte voor energietransitie. Er zit sowieso weinig ruimte in SSRS	Middel
4] Uitgesteld intern salderen	EZK: 0/+ LNV: +	Kansrijke optie voor (infrastructuur)projecten in industriële clusters, waar infrastructuur zorgt voor uitgestelde stikstofreductie bij verduurzaming industrie. Bredere toepassing is alleen mogelijk bij uitzondering op 25km-grens.	Kort/middel, afhankelijk van uitzondering 25km-grens voor energietransitie-projecten.
Speciale aandacht			
5] Ecologische beoordeling	EZK: + LNV: -	5.1.2.i 	Korte termijn, voor projecten die nu en in de komende maanden bij RvS liggen.

		5.1.2.i provincies gebruiken het instrument wel. Akkoord op DG-niveau om EB in te zetten voor energietransitie-projecten, met duidelijke afbakening.	
Kansrijke scenario's met onzekere impact			
6] Saldering	EZK: 0 LNV: 0	Uitvoerbaarheid is onzeker gezien jurisprudentie en overlap met bronmaatregelen. Uitwerking hiervan vraagt afstemming en sturing tussen LNV, EZK en projecteigenaars (o.a. Tennet, Gasunie) over de uitvoering.	Middel
7] Regionale stikstofbanken	EZK: 0/+ LNV: 0/+	Is tijdsintensieve en kostbare maatregel, vraagt actief ruimte en prioriteit geven voor energietransitie-projecten. Indien energietransitie-projecten prioriteit krijgen, is dit scenario kansrijk.	Lang
Vraagtekens bij uitvoerbaarheid			
8] ADC-toets voor energietransitie	EZK: - LNV: -	Onderbouwing is complex en intensief, benodigde compensatie vraagt lange doorlooptijd en daarmee vertraging voor projecten.	Lang

Mogelijk dat de MN&S richting u begint over de walstroomregeling van I&W in relatie tot de netcapaciteit.

U kunt aangeven dat:

- Sinds maart 2022 een subsidieregeling voor walstroom t.b.v. duurzame scheepvaart is opgesteld door I&W. Aandachtspunt hierbij is netcapaciteit in de havens. Deze regeling wordt deels gefinancierd vanuit de structurele aanpak stikstof en daarna door de extra klimaatgelden conform besluit zomer 2021. Dus zowel een klimaat als een stikstofmaatregel.
- De cluster energiestrategie (CES) en MIEK-input van Rotterdam-Moerdijk is inclusief de elektriciteitsvraag voor walstroom. Rotterdam-Moerdijk heeft in de CES 2021 t/m 2030 rekening gehouden met een groei van 273MW aan walstroomvraag.
- De aanpak van PIDI & MIEK draagt momenteel bij aan het zo snel mogelijk realiseren van walstroom in Rotterdam-Moerdijk. De investeringen zijn opgenomen in het investeringsplan van netbeheerder Stedin.
- De overige clusters rekenen in hun CES-2021 walstroom niet expliciet mee. Ik onderzoek momenteel of walstroom wordt opgepakt vanuit verbreding van het MIEK (i.s.m. I&W), of dat het beter past in de Provinciale MIEKen vanwege de aard van de benodigde netuitbreidingen.
- De aanpak van walstroom in Amsterdam en Groningen/Eemshaven vraagt aandacht vanwege beperkte capaciteit bij regionale netbeheerders.
- Toelichting over de subsidieregeling:
 - Het doel van de regeling is het realiseren van enerzijds een reductie van de stikstofdepositie en anderzijds het realiseren van reductie van de geluidemissies en verbetering van de luchtkwaliteit door het stimuleren van de aanleg van walstroomvoorzieningen in Nederlandse zeehavens.

Stand van zaken waterstofstrategie en deltacorridor

Waterstofstrategie

- Mede naar aanleiding van uw (MEZK) recente gesprek met de CEO van Air Products (waarin investeringen in import terminal (ammoniak) werd aangekondigd), is het goed om specifiek stil te staan bij ontwikkelingen op het gebied van import.
- Voor de ontwikkeling van de waterstofmarkt is behoefte aan een duidelijk kader op basis waarvan bedrijven investeringsbeslissingen kunnen nemen. De counteren hiervan zullen geschetst worden in een Kamerbrief in aanloop naar het commissiedebat 'waterstof, groen gas en andere energiedragers' op 8 december.
- Zowel Nederland als Duitsland verwachten de vraag naar waterstof (en derivaten) als brandstof en grondstof niet alleen met binnenlandse productie te kunnen dekken. Import zal nodig zijn en draagt bij aan een concurrerende en liquide markt. Dit zal met name van belang zijn voor het deels via import kunnen behalen van de doelen (waarschijnlijk van 35% tot 50%) voor hernieuwbare waterstof in de industrie per 2030, onderdeel van de lopende herziening van de RED II.
- EZK werkt aan beleid dat specifiek gericht is op import van waterstof. beleid behelst nu: zekerheid over diverse randvoorwaarden (infrastructuur voor transport en opslag, certificering, regulering), voor import gepaste EU en multilaterale kaders, bilaterale samenwerkingsovereenkomsten voor het faciliteren van contacten tussen bedrijven en overheden, mogelijke financiële ondersteuning via IPCEI voor import terminals en diverse Europese projecten, en inzet op diversificatie en internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen. Hier wordt een nieuw instrument aan toegevoegd: Nederlandse deelname aan het Duitse inkoopinitiatief H2Global, zoals op 4 oktober tijdens de bilaterale consultaties afgesproken met Duitsland.
- Hernieuwbare en koolstofarme waterstof (incl. waterstofdragers) is een belangrijke pijler voor het behalen van de doelen van het Klimaatakkoord en coalitieakkoord. Ook in de Europese Fit-for-55 en RePowerEU plannen speelt waterstof een significante rol. Nederland zet dan ook vol in op de ontwikkeling van de waterstofmarkt over de gehele waardeketen: productie / import, transport, opslag en gebruik.
- De Nederlandse industrie – en ook mobiliteitssector, gebouwde omgeving en landbouw – zien kansen in deze waterstofmarkt, ook in Europees en internationaal verband. Dit geldt ook voor de maatwerkbedrijven die een behoorlijke opgave hebben hun emissies te reduceren. De waterstofketen biedt ook kansen voor de Nederlandse maakindustrie (bijv. elektrolyzers en brandstofcellen) en andere toeleverende partijen. De routekaart waterstof, die samen met private partijen wordt opgesteld, brengt dit in kaart alsmede de onderlinge afhankelijkheden en bottlenecks in de keten, zoals gelijktijdige groei van elektriciteitsproductie op zee en tijdige aanleg van infrastructuur.

Mijlpalen beleid waterstof

- Opstellen routekaart waterstof 2030 en verder door Nationaal Waterstof Programma (NWP) – Publicatie op 3 november 2022: Dag van Klimaatakkoord
- Uitwerking beleidsprogramma ontwikkeling en opschaling waterstofmarkt met bijbehorend instrumentarium afgestemd op de verschillende fasen van volwassenheid van de waterstofmarkt
- Hubfunctie in Noordwest-Europa met inbegrip van bijbehorend infrastructuur en waterstofproductie op zee.
- Maatwerkafspraken met grootste uitstoters

Deltacorridor

- Het deltacorridor project werkt toe naar besluitvorming in een bewindsliedenoverleg op 3 november met de departementen IenW, BZK/VRO, FIN en BuZa.
- In de brief aan de tweede kamer van 18 februari 2022¹ heeft de Minister voor Klimaat en Energie de kamer geïnformeerd over de aanpak die bij het project Delta Corridor gevolgd wordt. Het initiatief en investeringen van de Delta Corridor ligt bij de private sector. De rol van de rijksoverheid is het faciliteren van ruimtelijke inpassing en internationale samenwerking. Als de MKBA en de businesscases daar aanleiding toe geven kan het Rijk kijken naar eventuele cofinanciering van een onrendabele top en volloop- of aanlooprisico's cf. de kabinetsreactie op het advies van TIKI (Kamerstukken 29 826 en 32 813, nr. 123). Regionale overheden werken actief samen met het Rijk in een werkgroep die gericht is op de ruimtelijke inpassing, communicatie en het verkennen van meekoppelkansen. Deze aanpak versterkt het draagvlak, de snelheid en de regionale meerwaarde van de corridor.
- Verdere besluitvorming over het project aan rijkszijde is gepland in het Bewindspersonenoverleg op 3 november 2022, waarna besluitvorming 'starten met planvormingsfase' in BO MIEK op 10 volgt.

Kernpunten

- De startnotitie, MKBA en steun vanuit de private sector geven een positief beeld over de maatschappelijke meerwaarde van het project voor Nederland.
- Het project past in de doelstellingen voor verduurzaming van de industrie en de economische concurrentie positie van Nederland, de doelen uit de nationale omgevingsvisie, de doelen voor modal shift en externe veiligheid, en het versterkt de samenwerking met de buurlanden, passend bij de EU-ambities.
- Het Rijk faciliteert het project Delta Corridor voor de ruimtelijke inpassing, en internationale samenwerking en eventuele cofinanciering. Hiervoor is de afgelopen 1,5 jaar gebouwd aan een Rijksprojectorganisatie. Het Rijk wil hier ook in de periode van 2023 tot 2026 mee door gaan.

Besluiten voor BPO 3 nov (concept gereed vrijdag 7 okt):

Continuering actieve en ondernemende rol Rijksoverheid in de Delta Corridor:

- Vraagt bevestiging kabinet over nut en noodzaak en aanvaarding van de onzekerheden daarbij n.a.v. de resultaten MKBA.
- Mogelijke cofinanciering volgend uit de business cases vanuit het consortium en toetsing via second opinion bij accountant (zomer 2023).
- Delta Corridor mag niet stopen bij de Duitse grens. Politiek Duits commitment essentieel
- Bepalen scope: Waterstof, CO₂, LPG, Propeen en Ammoniak, daarnaast wordt gekeken naar één of meerdere gelijkstroomkabels en toekomstbestendigheidsmaatregelen.

Toelichting

- Het project Delta Corridor is een project onder het MIEK (Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat). Hierin zijn projecten opgenomen die van nationaal belang zijn om de Nederlandse Energie en Klimaat Infrastructuur verder te ontwikkelen². De Delta Corridor beoogt ondergronds transport van duurzame energiedragers en (circulaire) grondstoffen tussen Rotterdam, Venlo, Moerdijk, Chemelot en Noordrijn-Westfalen ten behoeve van de industrie. Het gaat om waterstof, CO₂, (bio)LPG, en (synthetisch) propeen. Daarnaast wordt gekeken naar ammoniak, andere circulaire grondstoffen en een gelijkstroomverbinding in de corridor.
- Op 6 april 2022 hebben verschillende industriepartners steun uitgesproken voor het project³. Op 15 juli 2022 heeft het gevormde consortium vanuit emitterende industrie aan de leden van het kabinet een brief gestuurd waarin zij zich voorstellen, de nut en noodzaak en urgentie voor Delta Corridor vanuit industrie in NW-Europa uitspreken en het belang van samenwerking met de overheid benadrukken. Shell, OGE en een grote industriepartner hebben de nut, noodzaak en urgentie van de Delta Corridor voor de industrie in NW Europa en hun steun voor het

¹ Brief aan de Tweede Kamer over aanpak project Delta Corridor -

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022D06643&did=2022D06643

² MIEK-brief en bijbehorend MIEK overzicht

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021D46471&did=2021D46471

³ Persbericht van industriepartners

<https://www.portofrotterdam.com/nl/nieuws-en-persberichten/brede-steun-industrie-voor-delta-corridor-project>

project in een brief van 15 juli jl. aan verschillende bewindspersonen nogmaals onderstreept en hebben aangegeven als initiatiefnemer van het project te willen optreden⁴.

⁴ Aankondiging consortium Delta Corridor, gestuurd aan de leden van het Kabinet.

11/10
1430

TER ADVISERING

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat
Aan de Minister voor Klimaat en Energie

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie

Auteur

5.1.2.e

T 5.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

Datum

26 september 2022

Kenmerk

DGBI / 22511815

nota

Regulier overleg Verduurzaming Industrie - 11 oktober

Kopie aan

MT-TOP, 5.1.2.e
5.1.2.e 5.1.2.e

Parafenroute

5.1.2.e	5.1.2.e	5.1.2.e
5.1.2.e	5.1.2.e	5.1.2.e
5.1.2.e	5.1.2.e	5.1.2.e
5.1.2.e	5.1.2.e	5.1.2.e

Bijlage(n)

Bijlage 1 bij agendapunt 1:
Vervolgstappen Porthos n.a.v.
uitspraak RvS inzake
bouwvrijstelling

Bijlage 2 bij agendapunt 2:

...

Bijlage 3 bij agendapunt 5:
Stand van zaken
waterstofstrategie en
deltacorridor

Aanleiding

Dinsdag 11 oktober (14.30-15.00) vindt het periodiek overleg over de verduurzaming van de industrie plaats met u beiden. Aanwezig zijn 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e (5.1.2.e VI) 5.1.2.e 5.1.2.e PDI) 5.1.2.e (5.1.2.e GO), 5.1.2.e (VI).

Agendapunten:

1. Ontwikkelingen rondom Porthos
2. Gevolgen wegvallen bouwvrijstelling
3. Follow-up BCG onderzoek
4. Kwartaaloverleg klimaatbeleid sector industrie (ter info)
5. Stand van zaken waterstofstrategie en deltagorridor (ter info)

Advies

Graag bespreken we deze onderwerpen met u.

InkBA

Kernpunten

1. Ontwikkelingen rondom Porthos (bijlage 1)

- In oktober wordt de uitspraak van de Raad van State (RvS) verwacht over het beroep dat is ingesteld tegen het gebruik van de **partiële** bouwvrijstelling bij Porthos. U heeft gevraagd om nadere duiding van de mogelijke uitspraak, de effecten op Porthos en de mogelijke stappen die (nu al) genomen kunnen worden. Graag bespreken wij dat met u aan de hand van de nota 'Vervolgstappen Porthos n.a.v. uitspraak RvS inzake bouwvrijstelling' (bijlage 1)

Ontvangen BBR

2. Gevolgen wegvallen bouwvrijstelling (bijlage 2)

- De uitspraak van de RvS over de partiële bouwvrijstelling bij Porthos heeft niet alleen impact op het Porthos-project maar ook op andere toekomstige bouwprojecten die gebruik willen maken van de bouwvrijstelling.
- Het kan heeft daarmee gevolgen voor de verduurzaming van de industrie en de energietransitie in den brede.
- Graag bespreken wij dat met u aan de hand van bijlage 2.

3. Follow-up BCG onderzoek

- Graag bespreken wij de follow-up van het BCG onderzoek mondeling met u.

4. Kwartaaloverleg klimaatbeleid sector industrie (ter informatie)

- Vorige week ontving u de voorbereiding voor het kwartaaloverleg over de voortgang van het klimaatbeleid voor de sector industrie. U had hier verder geen vragen bij en zag af van het overleg.
- Om een dubbeling van overleggen te voorkomen, is het voorstel om in het reguliere VI overleg voortaan ook (maximaal één keer per kwartaal) over de algehele voortgang van het klimaatbeleid te spreken. Hiermee wordt dan invulling gegeven aan de kwartaaloverleggen, die qua timing nauw aansluiten op de begrotings- en klimaatwetcyclus. In het eerstvolgende reguliere VI overleg over 6 weken kunt u o.a. stilstaan bij a) de uitkomsten van de KEV 2022, waarin PBL ook het verwachte CO2-effect van de maatregelen uit het beleidsprogramma klimaat heeft doorgerekend, en wat dit betekent voor het ambitieniveau en de uitwerking van de industriemaatregelen en b) het IBO-traject inzake aanvullende klimaatmaatregelen.

5. Stand van zaken waterstofstrategie en deltacorridor (ter informatie)

- Wij willen u informeren over de stand van zaken van de waterstofstrategie en het deltacorridor project aan de hand van bijlage 3.

TER INFORMATIE

Aan de Minister voor Klimaat en Energie
De Minister voor Natuur en Stikstof
Aan de Minister van Economische Zaken
de Directeur-generaal Klimaat en Energie

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Auteur

5.1.2.e

T 5.1.2.e

5.1.2.e@minezk.nl

Datum

4 oktober 2022

Kenmerk

DGKE / 22509336

nota

Update Taskforce Stikstof-Energietransitie Oktober 2022

Kopie aan

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Parafenroute

5.1.2.e KE, DG

5.1.2.e

Klimaat, DG

5.1.2.e

5.1.2.e

Realisatie Energietransitie,

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

BBR

5.1.2.e

5.1.2.e

Bijlage(n)

1

Aanleiding

Op 1 april jl. is in de MR de afspraak gemaakt om knelpunten vanuit vergunningverlening stikstof voor energietransitieprojecten weg te nemen. Op 22 juni jl. gaf u samen akkoord op het voorstel vanuit de Taskforce Energietransitie & Stikstof (directeuren LNV/EZK) over uit te werken scenario's voor toestemmingverlening stikstof bij energietransitieprojecten¹. Deze nota beschrijft de stand van zaken van de uitwerking van deze scenario's.

Deze nota wordt parallel vanuit LNV naar de Minister voor Natuur en Stikstof gestuurd, met een kopie naar de Minister van Economische Zaken.

Advies

- Kennis te nemen van de laatste stand van zaken van de Taskforce.
- Te besluiten een op korte termijn na de RvS-uitspraak Porthos een BWO (MKE, MNS, evt. MEZK) te organiseren om te bepalen hoe op korte termijn in te spelen op het vervallen van de bouwvrijstelling voor energietransitieprojecten (incl. inzet van de ecologische beoordeling)

Kernpunten

- In oktober wordt een uitspraak van de RvS over Porthos en de bouwvrijstelling verwacht. Als de bouwvrijstelling vervalt komen daarmee ook een aantal essentiële energie-infrastructuur projecten gericht op verduurzaming van industrie stil te liggen. Alleen de optie van een ecologische beoordeling geeft wellicht de mogelijkheid om op korte termijn deze projecten doorgang te verlenen. Alternatieven voor toestemmingverlening op langere termijn van energietransitieprojecten is om dezelfde reden zeer onzeker.
- Vanuit EZK-team CCS wordt een nota gemaakt over de specifieke situatie van project Porthos en handelingsperspectief na de uitspraak.
- De Taskforce heeft over de ecologische beoordeling het volgende afgesproken:

Ontvangen BBR

¹ Zie de nota van 21 juni jl. in bijlage 1.

- Van een beperkt aantal RCR/MIEK-projecten (zie toelichting p.5), die direct stil komen te liggen na vervallen bouwvrijstelling, zal de komende weken een inschatting worden gemaakt of een ecologische beoordeling kansrijk is.
- Gezien de projecten dichtbij stikstofgevoelige Natura 2000 liggen geeft LNV aan dat de kans klein is dat zij positief zullen oordelen over de inzet van ecologische beoordelingen voor deze projecten.
- Dit betekent dat er zeer waarschijnlijk geen kortetermijnoplossing beschikbaar is. Elk project moet een onzeker traject van salderen in, met voor energie-infrastructuur bijbehorende maatschappelijke kosten door verwerking in tarieven voor elektriciteit of waterstof. Gezien het duurzame karakter en de urgentie is daarom te overwegen om bij prioritaire energie-infraprojecten (RCR/MIEK) de ecologische toets ondanks de juridische risico's toch in te zetten (zie toelichting voor nadere duiding m.b.t. risico's). Hierover is tot nu toe geen consensus op ambtelijk niveau bereikt, dit vraagt daarom een politieke afweging.

Overige oplossingen op middellange en lange termijn zijn weergegeven in de toelichtingstabel. Belangrijkste afspraken hierover zijn:

- Sectorale bouwvrijstelling: Na de RvS-uitspraak inzake Porthos wordt - afhankelijk van de uitspraak - een onderzoek gestart om te bezien of er mogelijkheden zijn voor een aangepaste bouwvrijstelling met in achtname van de uitspraak. Het onderzoeken van een sectorale bouwvrijstelling (bijv. voor energietransitie) is hier een onderdeel van.
- RepowerEU: LNV steunt het voorstel van EZK om via RepowerEU in te zetten op een vereenvoudiging van de vergunningverlening op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn voor energietransitieprojecten door het principe van de omgekeerde bewijslast voor de renewable-go-to-areas ook van toepassing te laten zijn voor gebieden daarbuiten. Aandachtspunt daarbij is een ander BNC fiche over natuurwetgeving dat verdere verduurzaming door energietransitie en economische ontwikkeling lastiger maakt door verdere juridificering van de natuurwetgeving.
- SSRS: Door LNV (DGS) wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn om een beperkt aantal energietransitieprojecten (bv. MIEK-projecten) voorrang te geven bij toekomstige ontwikkelruimte uit het SSRS boven projecten vanuit woningbouw en mobiliteit. Dit zal in de eerstvolgende taskforce besproken worden. De verwachting is dat dit een ingewikkelde politieke afweging vergt.
- LNV en EZK werken samen aan een EZK-rijksdoelenbank voor MIEK/RCR-projecten, naar verwachting beschikbaar in Q3 2023.

Toelichting

Onderstaande tabel toont de voortgang van de op 21 juni vastgestelde te ontwikkeling scenario's voor toestemmingverlening stikstof bij energietransitieprojecten.

Ad. #5: Het inzetten van ecologische/passende beoordelingen (EB) vraagt een bestuurlijke/politieke risicoafweging. Eerder DG-overleg in juli '22 heeft niet tot werkbare afspraken geleid.

- LNV ziet in algemene zin bij de EB juridische risico's omdat ook kleine en tijdelijke deposities te veel kunnen zijn en vanwege precedentwerking. Dit is in lijn met een aankomende kamerbrief over toestemmingverlening stikstof.
- EZK is van mening, ondersteund door externe ecologen, dat de EB in algemene zin toepasbaar is bij projecten met kleine deposities en/of bij kleine overschrijdingen van de KDW als de beoordeling gedegen is. EZK ziet met name bij tijdelijke deposities in de aanlegfase kansen voor een EB.
- Provincies gebruiken het instrument afhankelijk per casus, en de bestuursrechter verwerpt in de praktijk niet elke passende beoordeling van kleine deposities.
- Rechtspraak laat op dit punt geen eenduidig beeld zien. Direct na de PAS-uitspraak is de rechter wel meegegaan in de conclusies van de ecologische beoordeling stikstof voor het net op zee Hollandse Kust noord en west Alpha en zeer recent (21/10/22) bij uitspraak over net op zee Hollandse Kust west Beta. Daarbij is de passende beoordeling echter inhoudelijk niet aangevochten. De kansen verschillen per project (casuïstiek).

Ad. #4: Intern uitgesteld salderen is kansrijk voor verduurzamingsprojecten van bedrijven. Inzet hiervan wordt verder afgestemd met EZK B&I.

Tabel 1: Update uitwerking scenario's toestemmingverlening stikstof bij energietransitieprojecten

Voorgestelde scenario's	Waardering -/0/+	Aandachtspunten & voortgang	Termijn voor implementatie in wet- en regelgeving
1] Beperkte bouwvrijstelling voor energietransitieprojecten	EZK: + LNV: +	In een interdepartementale werkgroep wordt het onderzoeksvoorstel voorbereid. Onderdeel ervan is ook de sectorale bouwvrijstelling verder te onderzoeken, rekening houdend met en afhankelijk van de uitspraak. De vraag naar een sectorale bouwvrijstelling voor de energietransitie past binnen dit onderdeel van het onderzoek.	1 jaar, afhankelijk van doorlooptijd AMvB en voorhang bij beide kamers en advisering RvS.
2] RepowerEU: Energietransitieprojecten dwingende redenen van openbaar belang	EZK: + LNV: 0/+	Verdere uitwerking RepowerEU toont kansen voor lichter regime toestemmingverlening stikstof voor energietransitie. Het wijzigingsvoorstel voorziet een verdergaande vereenvoudiging voor energietransitieprojecten om het principe van de omgekeerde bewijslast voor de <i>renewable-go-to-areas</i> ook van toepassing te laten zijn voor gebieden	Middel/lang, afhankelijk van RepowerEU en instrumentkeuze

intern gebruik

		LNV, EZK en projecteigenaars (o.a. Tennet, Gasunie) over de uitvoering.	
8] Regionale stikstofbanken	EZK: 0/+ LNV: 0/+	Meerdere provincies hebben ondertussen provinciale stikstofbanken voor eigen doelen en projecten. Vulling en juridische status hiervan blijft een aandachtspunt. Deze stikstofbanken kunnen een alternatief zijn voor een Rijksdoelenbank EZK, hier zijn nog geen gesprekken over gevoerd.	Lang
Vraagtekens bij uitvoerbaarheid > geen update			
9] ADC-toets voor energietransitie	EZK: - LNV: -	Onderbouwing is complex en intensief, benodigde compensatie vraagt lange doorlooptijd en daarmee vertraging voor projecten.	Lang

Algemene toelichting:

- De energietransitie en energietransitieprojecten (zoals aanleg van energie-infrastructuur) is randvoorwaardelijk voor duurzaam natuurherstel en de enige manier voor de industrie om zowel evenredig bij te dragen aan oplossingen voor de stikstofproblematiek als om de CO₂ doelen te halen.
- Onderstaande energietransitieprojecten lopen acuut risico wanneer de bouwvrijstelling vervalt. Echter vragen alle MIEK en RCR-projecten, randvoorwaardelijk voor uitvoering van het Klimaatakkoord, een oplossing voor stikstofdepositie.
 - o Porthos (MIEK)
 - o Netten op Zee /IJmuiden Ver Alpha & IJmuiden Ver Gamma (totaal 4 GW)
 - o 380 kV Rilland-Tilburg
- Alle energietransitieprojecten hebben tijdelijke stikstofdepositie tijdens de bouwfase. De totale depositie van energie-infrastructuurprojecten van nationaal belang (MIEK/RCR) wordt momenteel berekend en vergeleken met de potentiële reductie van depositie van industrie na verduurzaming met behulp van deze infrastructuur. Dit onderzoek is eind 2022 gereed.

TER INFORMATIE

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat
Aan de Minister voor Klimaat en Energie
CC de Staatssecretaris Mijnbouw

Programma DG Groningen en
Ondergrond

Directie Transitie Diepe
Ondergrond

Auteur

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e@minezk.nl

Datum

5 oktober 2022

Kenmerk

PDGGO-DTDO / 22510093

Bhm:

Kopie aan

5.1.2.e

nota

Vervolgstappen Porthos n.a.v. uitspraak RvS inzake
bouwvrijstelling

Parafenroute

5.1.2.e

GO

5.1.2.e

5.1.2.e

TD0, 5.1.2.e

5.1.2.e

BBR

5.1.2.e

TOP, MT-Lid

5.1.2.e

Aanleiding

In oktober wordt de uitspraak van de Raad van State (RvS) verwacht over het beroep dat is ingesteld tegen het gebruik van de **partiële** bouwvrijstelling bij Porthos. U heeft gevraagd om nadere duiding van de mogelijke uitspraak, de effecten op Porthos en de mogelijke stappen die (nu al) genomen kunnen worden.

Bijlage(n)

Advies

De scenario's en daarbij behorende vervolgstappen zijn door Porthos in kaart gebracht. Gezamenlijk hebben Porthos en EZK alle mogelijke voorbereidingen getroffen. Wanneer de uitspraak bekend is, zal er nadere analyse volgen of en welke aanvullende acties benodigd zijn. U zult hierover geïnformeerd worden, inclusief welke acties voor EZK zijn.

Kernpunten

- Er is beroep ingesteld tegen 3 besluiten die zijn genomen over Porthos. De appellant MOB heeft deze zaak aangegrepen omdat Porthos het eerste project is dat in de vaststellingsproceduregebruik gebruik maakt van deze bouwvrijstellingsregeling. MOB heeft aangegeven niet tegen het project Porthos te zijn.
- In oktober wordt de uitspraak van de RvS inzake Porthos verwacht.
- Deze uitspraak heeft niet alleen impact op het Porthos-project maar ook op andere toekomstige bouwprojecten die gebruik willen maken van de bouwvrijstelling.
- EZK en Porthos hebben de 4 mogelijke scenario's van de uitspraak uitgewerkt en de te nemen vervolgstappen uitvoerig met elkaar afgestemd:
 - 1) Standhouden van de bouwvrijstelling (beroep wordt ongegrond verklaard).
 - 2) Er worden vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie (RvS neemt geen besluit).

Ontvangen BBR

5.1.2.i

Toelichting

Consequenties per scenario

1. Beroep wordt ongegrond verklaard

- Bij deze uitspraak kan Porthos de werkzaamheden voortzetten zoals gepland en kan er in februari 2023 de finale investeringsbeslissing worden genomen.

2. Er worden vragen gesteld aan het Europees Hof van Justitie

- In dit scenario neemt de RvS de facto geen besluit en stelt dit besluit uit tot het antwoorden heeft ontvangen van het Europese Hof van Justitie op haar vragen.
- Dit is een zeer onwenselijk scenario, omdat het Porthos langer in onzekerheid laat en omdat het doorgaans lang duurt voordat het Europese Hof met reactie komt. Een procedure bij het Hof duurt al gauw 1 tot 1,5 jaar, waarna de RvS de nationale procedure alsnog moet hervatten.
- Dit scenario wordt onwaarschijnlijk geacht omdat ook de RvS op de hoogte is van de lange reactietijd en zich goed beseft dat er snel duidelijkheid nodig is op dit dossier.

3. Bestuurlijke lus

- Indien de RvS de partiele bouwvrijstelling onrechtmatig acht, maar wel ruimte ziet voor herstel van de daardoor ontstane gebreken in de besluitvorming, kan zij in een tussenuitspraak de 'bestuurlijke lus' toepassen.
- Hierbij zijn weer twee scenario's denkbaar: (1) er kleeft een gebrek aan de bouwvrijstelling, maar dat is herstelbaar (b.v. door een betere onderbouwing) of (2) het gebrek aan de bouwvrijstelling is niet herstelbaar, maar de besluitvorming kan op een andere wijze worden onderbouwd (b.v. met een projectspecifieke ecologische beoordeling). Dit laatste scenario is het meest waarschijnlijk.

5.1.2.i

ecologische
toets
+ op lijst
PAS melders

rapport
valens
overstap
structuur

Programma DG Groningen en
Ondergrond
Directie Transitie Diepe
Ondergrond

5.1.2.i

Kenmerk
PDGGO-DTDO / 22510093

[Redacted content]

4. Kale vernietiging van de besluiten (beroep wordt gegrond verklaard)

- In dit scenario worden de 3 besluiten vernietigd en wordt het beroep gegrond verklaard.

5.1.2.i
[Redacted content]

- EZK en LNV werken momenteel uit wat de consequenties en opties zijn indien de bouwvrijstelling wordt verworpen. U wordt hier separaat over geïnformeerd.

Vervolgstappen voor Porthos

- EZK en Porthos bereiden zich momenteel voor op de mogelijkheid voor een herstelbesluit (scenario 3).

5.1.2.i
[Redacted content]

5.1.2.i

Kenmerk
PDGGO-DTDO / 22510093

- [Redacted]
- Na de uitspraak zullen de provincie en EZK zo snel mogelijk de uitspraak analyseren en de eventueel aanvullende acties identificeren. U wordt hier over op dat moment geïnformeerd.

Ha Michy, → Overles VI dinsdag 11/10

Agenda wat omgegooid, leek me goed te spreken
over ① strategie bij vervallen bouwrijfstelling nota
en ② scenario's portaal.

Bij ① van belang denk ik goed stil te staan
wat nu narratief en (politieke) strategie van
jou en Rob is hierop. Heb dit ook uitgeret en
opleggen biedt aanloopspunten.

Bij ② van belang om te doordenken of we
alle benodigde stappen in beeld hebben en
te voorbereiden.

Ik geef het alvast mee in weekendtas want
is denk ik heel belangrijke dat we nu de
juiste ~~acties~~ strategie bepalen, acties uitzetten
en organiseren.

Groet, 5.1.2.e

Ecologische
toets

Bijv ook het narratief
wat 5.1.2.e opbracht
in overleg BCG dat
industrie moleculen
produceert.

Concept kernboodschap Porthos (reactief 2-11-2022)

- *Uitgaande van uitspraak waarbij de bouwvrijstelling wordt ingetrokken* -

Concept uitspraak: De Raad van State heeft de bouwvrijstelling van het Porthos project in de Rotterdamse haven ongeldig verklaard en daarmee geoordeeld dat de bouwvrijstelling niet meer mag worden toegepast. Een bouwvrijstelling houdt in dat voor de tijdelijke stikstofuitstoot die tijdens de bouw ontstaat, geen vergunning nodig is en dat die uitstoot dus wordt gedoogd. De hoogste rechter vindt dit onterecht, omdat tijdens de bouwperiode ook stikstof vrijkomt en de natuur daardoor verder onder druk kan komen te staan.

Kabinetsreactie

- De bouwvrijstelling was bedoeld om urgente maatschappelijke opgaven mogelijk te maken, zoals warmtenetten en woningbouw.
- Voor dit soort projecten moet voortaan een natuurvergunning worden aangevraagd. Dat zorgt mogelijk voor een vertraging van een aantal maanden per project. Het tegenstrijdige van deze uitspraak is dat ook verduurzamingsprojecten vertraging zullen oplopen, terwijl die projecten juist zorgen voor een lagere stikstofuitstoot.
- Tegelijkertijd laat de uitspraak van de Raad van State zien dat we niet langer kunnen wachten met het verminderen van stikstofuitstoot en het versterken van de natuur. De natuur staat zwaar onder druk. Alle sectoren moeten een bijdrage leveren aan de opgaves die er liggen voor stikstofreductie.
- Niet alles kan meer overal. Het is van belang om tot een balans te komen waarbij er economische groei mogelijk is, zonder dat onze natuur en ons klimaat daar de dupe van worden. We zullen hier samen onze schouders onder moeten zetten.
- De uitspraak leidt tot onzekerheid bij betrokken partijen en dat vinden we vervelend. We gaan onderzoeken in hoeverre deze uitspraak gevolgen heeft voor bouw-, woning-, infrastructuur- en duurzaamheidsprojecten. We kijken naar wat er wél kan en we komen hier dit jaar nog op terug.

Klimaat en energietransitie

- Dit heeft een grote impact op de energietransitie en daarmee ook op onze klimaatdoelen. De urgentie om klimaatverandering aan te pakken is groter dan ooit. Daarbij komt dat we vanwege de oorlog in Oekraïne onze afhankelijkheid van energie uit Rusland zo snel mogelijk willen afbouwen en over willen stappen op duurzame alternatieven.
- Het lijkt er nu op dat het door deze uitspraak projecten die noodzakelijk zijn voor de energietransitie met ongeveer een jaar worden vertraagd, omdat zij op een andere manier een vergunning moeten aanvragen – als dat al mogelijk is.
- Dat is moeilijk verteerbaar. Omdat veel duurzame projecten – nadat ze zijn gebouwd - de stikstofuitstoot juist verlagen.
- Daarom gaan we na of we voor duurzame projecten zoals waterstofleidingen en CO2-opslag op een andere manier de juiste vergunning kunnen krijgen voor de bouw.
- We komen hier dit jaar nog op terug.

Vraag en Antwoord

Hoeveel projecten worden geraakt door deze uitspraak? Heeft u een overzicht?

- Nieuwe, nog aan te leggen projecten die gebruik willen maken van de bouwvrijstelling worden hierdoor geraakt.
- Denk voor projecten van nationaal belang aan wind op zee projecten, uitbreidingen van het elektriciteitsnet en CO2-opslag.
- Projecten die direct geraakt worden zijn:
 - De 380 kV netverzwaring in Brabant (tussen Rilland en Tilburg) om de elektriciteit van de offshore windparken die aansluiten bij Borssele landinwaarts te transporten. Net op zee project IJmuiden Ver Gamma voor de aansluiting van 2 GW wind op zee op de Maasvlakte. Deze loopt het risico om twee jaar te vertragen .
- Daarnaast zijn er projecten van nationaal belang - vooral aanlandingen en hoogspanningsstations - die nóg niet in de besluitvormende fase zitten maar binnen enkele maanden duidelijkheid moeten hebben over vergunningverlening. Dit betreft specifiek de net op zee projecten Nederwiek 1 en 2 met aanlandingen in Borsele en Maasvlakte en hoogspanningsstation Borsele. Vraagt nu om maatwerk per project.
- Tot slot zijn er projecten die later aan vergunningverlening toe zijn. Die kunnen voorlopig nog door met de ruimtelijke procedure maar hebben wel binnen een jaar duidelijkheid nodig over vergunningen. Dat geldt bijvoorbeeld voor de projecten van het waterstoftransportnetwerk, CO2 en waterstofopslag, nieuwe hoogspanningsverbindingen en stations
- Er is geen precies aantal projecten bekend op dit moment.

Wat betekent deze uitspraak voor het halen van de uitstoot-klimaatdoelen in 2030, komen die in gevaar?

- Het wegvallen van de bouwvrijstelling levert een aanzienlijk risico op voor het bereik van de doelen in 2030. Veel klimaat- en energieprojecten die hierdoor vertraging oplopen verlagen de broeikasuitstoot – zoals bijvoorbeeld CO2-opslag.
- Uitstel van start Porthos betekent dus continuering van de uitstoot van vier bedrijven in de Rotterdamse haven. Samen goed voor 2,5 Mton /jaar.
- De planning van dit soort projecten is erg krap en afhankelijk van elkaar. Een klein beetje vertraging bij enkele projecten, kan een groot aantal andere projecten vertragen. Denk bijvoorbeeld aan hoe projecten zoals wind op zee afhankelijk zijn van hoogspanningskabels in havengebieden en het gebruik van waterstof in de industrie.

Kunt u door deze uitspraak nog wel voldoen aan die andere rechterlijke verplichting: het Urgendavonnis?

- Volgens de Urgenda-uitspraak moeten we 25% emissiereductie in 2020 en de daaropvolgende jaren halen. Dat zal dit jaar vermoedelijk lukken, mede dankzij de hoge energieprijzen.
- Het reductiepercentage moet omhoog om het doel van 55 tot 60% emissiereductie in 2030 te halen. Vertraging van energie- en klimaatprojecten zal daar consequenties voor hebben.

Als al die projecten toch doorgaan maar dan een jaar later, wat heeft wachten dan voor zin? Papieren tijger?

- Het is niet zeker dat alle projecten door kunnen gaan, of op dezelfde manier door kunnen gaan.
- Een natuurvergunning is nodig zodat duidelijk is dat de impact op de natuur acceptabel is. Om zo'n vergunning te krijgen moet duidelijk zijn dat er op die plek ruimte is om tijdelijk meer stikstof uit te stoten.

Blijven we door deze uitspraak langer afhankelijk van Russische energie?

- Dat is mogelijk. Omdat projecten vertraging oplopen is er de kans dat we langer afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen, los van waar deze vandaan komen.

Wat zijn de gevolgen hiervan voor het toch al vollopende stroomnet?

- Geplande projecten voor netverzwaring lopen vertraging op, waardoor het stroomnet minder snel dan gepland uitgebreid kan worden. Met als gevolg dat het aansluiten van bijvoorbeeld wind- en zonne-energie vertraging op loopt, of dat bedrijven niet kunnen overstappen van fossiele brandstof op elektriciteit.

Porthos specifiek

Wat betekent de uitspraak voor Porthos specifiek?

- Dit project om CO2 op te slaan onder de Noordzee loopt hierdoor vertraging op.
- Er moet een natuurvergunning aangevraagd worden. Dat duurt waarschijnlijk ongeveer een jaar.
- Terwijl het een belangrijk project is om industrie te verduurzamen.

[Of, afhankelijk van de uitspraak:]

- Het project loopt hierdoor vertraging op.
- De Raad van State buigt zich over de ecologische beoordeling, nadat MOB daarop heeft kunnen reageren. Daarna volgt een nieuwe zitting, of een uitspraak.
- Het is onduidelijk hoe lang dat gaat duren.

Wat betekent dit voor CO2-opslag in Nederland?

- Dit project loopt vertraging op.
- Opslag van CO2 blijft belangrijk om snel grote hoeveelheden CO2-uitstoot te verminderen.

Waarom is er juist tegen dit project geprocedeerd?

- Dit was het eerste project dat gebruik maakte van deze vrijstelling.

U hield al rekening met een uitkomst als deze, waarom niet eerder een alternatief bedacht?

- Er is geen kant en klaar alternatief.
- De bouwvrijstelling betekende dat er geen natuurvergunning nodig was voor tijdelijke stikstofuitstoot. Door deze uitspraak is die natuurvergunning wel weer nodig. Daar is stikstofruimte voor nodig en die is erg schaars.
- Die vergunningen aanvragen kost tijd; ongeveer een jaar. Als er al stikstofruimte voor is.

Als de opslag later open gaat, wat gebeurt er dan met de CO2 die eigenlijk al opgeslagen had moeten worden?

- Uitstel van start Porthos betekent voor langere tijd uitstoot van vier bedrijven in de Rotterdamse haven. Want als het Porthos project later van start gaat, zal de CO2 ook later worden afgevangen en opgeslagen. (Samen goed voor 2,5 Mton /jaar.)
- Naast CO2 uitstoot zorgt uitstel ook voor extra kosten. Want deze bedrijven moeten langer CO2-heffing afdragen en rechten hebben om broeikassen uit te stoten.

Economie

- Dit raakt bedrijven die plannen hebben voor bouw, verbouw of sloop waarbij tijdelijk stikstof wordt uitgestoten. Bijvoorbeeld industrie die wil verduurzamen, door bijvoorbeeld CO2 op te slaan onder de Noordzee – waaronder dit project Porthos.
- Voor dit soort projecten moet voortaan een natuurvergunning worden aangevraagd. Dat duurt naar verwachting ongeveer een jaar.
- We bestuderen de uitspraak om te kijken naar wat nog wel kan. Want we moeten goed op onze natuur passen, en tegelijkertijd nieuwe ontwikkelingen mogelijk maken. Dat is de motor van onze economie, welvaart en welzijn. Daarmee wordt het geld verdiend waarmee we onze sociale voorzieningen, wegen, zorg en onderwijs betalen. We komen hier dit jaar nog op terug.

Welke bedrijven hebben investeringen in nieuwe (productie)locaties uit- of afgesteld?

- Vanwege de commerciële gevoeligheid van dergelijke projecten, wordt dergelijke informatie doorgaans op vertrouwelijke of anonieme basis gedeeld.
- Enkele bedrijven maken hun wensen openbaar. Bedrijven als Neste en Van Merksteijn hebben concrete investeringen in Nederland uit- of afgesteld.

Kunt u het effect op de economie concreet maken? Wat doet dit besluit met onze economische groei?

- Precieze berekeningen zijn niet gemaakt.
- Maar dit raakt bedrijven die plannen hebben voor bouw, verbouw of sloop waarbij tijdelijk stikstof wordt uitgestoten.
- Dit zal op macroniveau absoluut een effect hebben, alhoewel niet precies te zeggen is hoeveel.